Контрольный экземпляр

КХОАНА МАССАНЕ ДАКЪА ЛАЦА ХАЛКЪА СУДАХОЙ ХОРЖАЧА!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 10 апрель, 1976 шу. • № 44 (5271). • Мах 2 кеп.

ЛАКХАГIА АЙЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА БАЙРАКХ!

ХIАРА БАЛХА ДЕННА— ДИКАЛА ЗНАК!

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера цхьа квартал чаккхъяьннай. Цу кхаь бетта баьча балха итогаша хьахьокх эффективностеи балха дикалеи пятилетка я аьнна парте XXV съездо хьакхайкаьча иттлагIча пятилетко оттадаь декхараш кхоачашдеш Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятей, колхозий, совхозий коллективаша, халкъа боахама дерригача доакъой къахьегамхоша производства эффективности балха дикали лакхъяра терко дукхагIа еш хилар.

Цунна дола тешал да «ХIара денна — дикала Знак» аьнна СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината коллективо дIаболабаь Iалаьмате боккха лоархIам бола болам дуккхача кхыча коллективаша хьаллаьца хилар.

Назранерча Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе, Грознерча «Электроприбор» заводе, «Сунжанефть» НГДУ, швейно - производственни объединене, иштта кхыйолча предприятей коллективашка чIоагIа терко ю арахецача продукце дикал лакхъяра, из болам шерагIа боаржабара, хIара болхло, хIара гIулакхера саг, хIара кулгалхо, цунна юкъе озара. ХIаьта вай автономни республика промышленни предприятей коллективаша дикка опыт Iоаяьй дикал лакха йола продукци арахецара. ДIадахача пхе шера арахеца йолаяьй 200 совгIа тайпа керда изделеш. Ерригача промышленни продукцех 13 процент гаргга дикала Знак йолаш арахец. Бакъда «ХIара денна—дикала Знак» яхача болама чулоацам продукци дикал лакха йолаш арахецарах лаьтта Iац. Цун чулоацам дуккха шерагIа а лоархIамегIа а ба. Цу девизагIа болх бераш продукци дикала Знак йолаш арахецарал совгIа кхы мел дола гIулакх доаллаш: ше болх беча оборудованех, машинех, приборех дукхагIа пайда эцаш, бедал а материалаш а кхом беш дIаухийташ, производственни а къахьегама а дисциплина ца телхаеш, ерригача коллектива балхах дог лазаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш, цхьан дешаца аьлча цхьанна а оагIорахьара даккха хIама доацаш хила беза.

Лакха дикал, белгалдора парте XXV съезде, из да къахьегами материальни рузкъаши кходар, экспортни торонаш дегIаяр, хIаьта бух социаш общества хьашташ дикагIа, кхы а диззагIа кхоачашдар. Цудухьа из проблема кхоачашъяра тIаерзаяь хила еза планироваией управленеи еррига механизм, материальнии моральнии поощренеи еррига система, инженерийи конструкторийи низаш, болхлой говзал. Массаза а цун терко еш хила еза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш.

КПСС XXV съезде ЦК Отчетни доклад еш новкъоста Л. И. Брежнева аьлар: «Эффективности дикали хоадам боллаш лакхъяра экономика деррига доакъош, хIара министерствай предприятеи болх тIаберзабар — из да, новкъостий, хIанз эггара лоархIаме дар».

Производства эффективности балха дикали лакхъяра социалистически яхь а йоаржаяь цхьадола толамаш даьха дале а хIанз а шерра дIабаьржабац «ХIара денна — дикала Знак» яха болам. Дукхача министерствашкеи ведомствашкеи, предприятешка бизза пайда эцац изделей дикал лакхъяра йолча торонех. Вай республикерча 178 предприятех 9 мара яц дикала Знак йолаш продукци арахецаш. Республике ерригача продукцех 68 процент мара яц лакхехьарчеи цхьоалагIчеи категорегIа аттестаци яь. Цо хьахьокх дуккхача предприятей кулгалхоша дикала категори ялара кийчъеш йола изделеш шоай предприятеша арахеца керттера яраш йоацаш моттигаш хилар, керттерча продукце дикал айяра тIабахийта боагIа коллектива теркам тIа ца бохийтилга.

«ХIара денна — дикала Знак» яха болам хIанз мара дIабаржа болабеннабац, укхаза Iоаяь Iаяха йоккха опыт эц. Цудухьа партийни, профсоюзни организацеша дукха а терко еш а болх бе беза цу болама маIан хIара къахьегамхочоа дIадовзийташ, тIа-тIа дукхагIа нах цунна юкъе озаш. Цу болама юкъе промышленни предприятеша дакъа лаьца Iе йиш яц, цига дакъа лоацаш хила еза хIара колхоз, хIара совхоз, хIара Iилма учреждени, хIара дешара заведени, торговле, наха бытови гIулакхаш деш йола хIара предприяти.

Дикала Знак йолаш белгалдала деза партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлочун хIара балха ди.

Боккха лоархIам болаш да хIара коллективана, хIара болхлочоа тахан ше баьча балхах хьахиннар дIа а довзийташ, балха денна дикала Знак йоагIар малагIа ва, ца йоагIар малагIа ва къоастадар, дикала Знак яьккхачар балха опыт, кхыдола цар гIулакхаш кхычарна дIадовзийтилга. Укхаза оперативность а чIоагIа терко а эш партийни, профсоюзни организацешкара, боахамий кулгалхошкара.

Iалаьмате йоккха экономически социальнии программа я иттлагIча пятилетке парте XXV съездо оттаяьр. Советски наха хов из кхоачашъелга хIаране ше волволча хьинаре, хьаьнала къахьегарах тийша долга. Производства эффективности балха дикали лакхъяр дерригача халкъа гIулакх да. Вай дика кхетаду цу наьькъаца мара советски наьха хьал-торо дIахо айелга Iалашдулургдоацилга. Цхьаккха а шеко яц Коммунистически парте оттадаь из сийлен декхар кхоачашдеча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша хьинар ца кходеш къахьегархиларах.

ШерагIа никъ ле «ХIара денна — дикала Знак» яхача болама.

17 апреле— коммунистически субботник

Айденнача хьинарца

Москвичаша дIадоладаь дика гIулакх хьал а лоацаш, В. И. Ленин ваь 106 шу дизара сийна хетадаь 17 апреле хургдолча коммунистически субботнике хьинаре дакъа лаца лерхIаш ба Надтеречни района «Горагорский» совхоза болхлой. Къахьегама цIей долча дийнахьа болх беш хургва 400 совгIа саг. Цар цIендергда совхоза центральни усадьба ковкарт, цун гонахьара майда, гаьнаш йогIаргья. ХIаьта механизатораша гота балхаш дергда.

Цу дийнахьа 1380 сома маьха болх бергба совхоза къахьегамхоша. Из деррига ахча пятилетка фонде дIахьожадергда.

* * *

МАССАВА А РАЬЗА ВОЛАШ

В. И. Ленина 106 шу дизара сийна 17 апреле Ерригсоюзни субботник чакхдаккхара Москверча къахьегамхой инициатива геттара раьза болаш хьаллаьцар Шалински района Курчалой яхача юрта йолча «Сельхозтехника» межрайонни объединене къахьегамхоша.

Субботник хургдолча дийнахьа дергдолча балхашта план оттаеш собрани хилар укх деношка цу объединене. Собрани хьайийллар партийни организаце секретара Худаев Ильмана. Пренешка къамаьл дир цу предприяте дикагIйолча водитела коммунисткас Гезимиева Умс.

— КПСС XXV съезда исторически соцамаша, советски халкъа хьалхторо тоаяра партеи правительстваи хадданза еча йоакхоно декхарийла ду тхо хIара ди ме доал дикагIа къахьега, иттлагIча пятилетке хьалхашка латта декхараш кхоачашдара еррига торонаш оарцагIъяьха болх бе.

Субботнике дакъа лоацаш хургва 220 совгIа саг. Цу дийнахьа 880 сома маьха болх бе лаьрхIар.

З. ХИЗРИЕВ.

ГАЗ ЧАКХЙОАХАРИЙ ТОЛАМАШ

Массехказза Ерригсоюзни яхье призовой моттигаш а йоахаш толамца кхоачашдаьд Вознесенскерча газ чакхйоахача завода коллективо цIслагIча пятилетка декхараш. БIаьш эзараш сома продукци снйай цар Даьхенна пхе шера планал совгIа, дуккхача маьхе электроэнерги, реагенташ кхояьй.

— Къаьстта чIоагIа дегаш гIоздаьнна тIаийцар завода коммунисташа, берригача къахьегамхоша «Парте XXV съезда сийленца накъабахара социалистически яхь йоаржаярах» бола КПСС ЦК соцам,— дувц завода партбюро секретара Лечаев Салмана. — Керда социалистически декхараш тIа а эцаш, цу яхьа юкъейхар завода ерригача участкай, установкай, цехий, сменай коллективаш. Ханал хьалха укх шера шин бетта план кхоачаш а еш толамца кхоачашдир газ чакхйоахараша съезда сийна тIаийца хинна социалистически декхараш а.

Парте XXV съезда кийчо еча а цо болх беча а хана айденна хьинар лаьгI ца долийташ, карагIдаьнна дикадар балха дIачIоагIдеш, съездо белгалдаьха керда доазонаш карадерзадеш кхы а хьинарегIа къахьегаш ба хIанз газ чакхйоахараш. Цу тIехь цар аьттув а боал. Заводо ханал хьалха толамца кхоачашъяьй укх шера хьалхарча квартале продукци арахецара а из маьхалъяккхара а планаш.

Кердача пятилетка хьалхарча шера декхараш толамца кхоачашдара газ чакхйоахараша юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле лелаеш хьабоагIа Б. М. Баркинхоев (сурта тIа — лохехьарвар) начальник волча комбинированни установка болхлой. Цеха профсоюзни комитето (председатель Л. А. Школьная) дика вIаштIехьъяьккхай укхаза болхлошта юкъе социалистически яхь. Цун итогаш ю хIара дийнахьа. Цунах беркат а доал. Планал совгIа хьалхарча квартале Даьхенна 3000 совгIа тонн газах даьккха бензин деннад комбинированни установка коллективо.

Болх дика бовзаш, лоаццеи хоадамболлаши де дезачох ше кулгалду болхлой дIакхетабе ховш, эшачоа ханнахьа гIо новкъостал деш ва къона специалист Баркинхоев Башир. Цудухьа газ чакхйоахарий коллективе лоархIаш а сий деш а ва из.

Дукха ба заводе хIара шера, бетта, хIара дийнахьа шоай балха декхараш тIехдика кхоачаш а деш социалистически яхье хьалхле лелаеш бола болхлой. Царна юкъе эггара хьалха белгалваккха воагIа компрессорни станце механик коммунист Зандаков Абуязит. Машинашка дика хьожаш, хьовзам хургбоацаш цар болх дIабахийтара ханнахьа мел эшар вIаштIехьдаккха ховш, чоалхане техника дика йовзаш ва Абуязид. Цул совгIа заводе толашагIа болча рационализаторех лоархIаш ва из. «Социалистически яхье котваьннар» яха значок яьккхай цо дIаяхача пятилетка тIехьарча кхаь шера а ерригача пятилетке а тIех дика болх барах. Цул совгIа «Знак Почета» орден лелаеш а ва Абуязид. Ше баьча балха Даьхено лакха мах барах кхы а дикагIа къахьега дизилга дика кхетадеш ва Зандаков Абуязид. Цо дика караберзабаьб шийи болх.

Газ йокъаяра технологи лерттIа караерзаяьй газ чакхйоаккхача установка оператора коммуниста Долгополова

Цул совгIа юкъарча балха хьинаре дакъа лоацаш а я из. Заводе женсовета члена а цеха профкома председатела а декхараш тIехдика кхоачашду Эльвирас.

Коммунисташкара хьокхам хьа а эцаш, царел тIехьа ца вусаш хьинаре къахьегаш ва Евлоев Махьмад. ЯлхлагIа шу да цо заводе спецмашина шофер волаш болх бу. Газах бензин даккхара болх дукхагIча даькъе хьаннахьа аммиак хиларах тийша да. ХIаьта Махьмада шийга доагIача даькъе бизза кхоачам беш из хьатIа а дахь.

Кхы а дукха ба Вознесенскерча газ чакхйоахача заводе дика къахьегаш социалистически яхье хьалхле лелаеш бола болхлой. Тахан цар керттера уйла, лоIам ма-могга дикагIа Советски Союза Коммунистически парте XXV съездо белгалдаьха сийлахьа декхараш ханал хьалхеи диззаи кхоачашдарах латт. Цу тIехь хьинар кхо ца деш къахьегаш а ба МагIалбикерa газ чакхйоахараш.

А. БАСИЕВ,
И. ПЛИЕВА сурташ.

АГРОМЕТЕОРОЛОГА БЕЛГАЛОНАШ

ХАОТТАМИ КУЛЬТУРАШ ДIАЕРИ

Массаза а дог тохадолийташи хьашт долаши хул бIаьсти ялар. Iалама куц хувц цо, маьлха, сийна, баьццара бесаш хьу цунна юкъе. Цу хано хьамсарча Iалама тамашийнача хозленашца са паргIата доаккх хIара сага. Къаьстта боккхача лоархIаме я из шоай вахари къахьегами лаьттан берката низ совбаларца айхха бийзача наха.

Укх шерара бIаьсти къаьстта шин тайпара я. ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера хьувкъам бахьан долаш лоаттабеча къовсама бехктокхамеча хана чу бол уж. Укх шерара бIаьсти соахкарчул гайнагIа йоале а, дIабIарахьежжашехьа а хувцалу къьга баьццара хий чудоссаш латтача гурахьа дийнача ялатий бос. ЗIырг тохаш латтача баьций боча баьццара бос тIабоагIаш латт даьгIенашта а.

Халкъа юкъе оалаш да: «тIехьа яьнача бIаьстено Iехавергвац». Климатически боарамал 2—3 градус шийлагIа хиннаб укх шера март. Шаьраеи лоамашта юхеи ядача районашка 17—19 марта кхаьчай бIаьсти, лоамаи районашка — 21—22 марта, массаза я ювлача ханел 3 кIира тIехьагIа. Деннеи бийсаннеи фегара юкъера температураш марта шоллагIа итт ди чакхдоалаши кховлагIа итт ди долалуши мара боарам тIа яьхкаяц. Цу хана деиз тIа-тIа дукхагIа котьювла яьннай йIовхал. Республикерча лаьтташ леладеча керттерча районашка фегара температура 29 марта йIовхала пхе градусал тIехъяьлар. Цо хьахьокх юртбоахама культураш сихха легIаха йолалургхилар.

Iангара дьнна гурахьа дийна ялаташ дукхагIча даькье дикачеи гIаьххьачеи хьал тIа а долаш дегIааха доладелар. Гурахьа дIадийна, цу хана деиз лерттIа дегIа ца доагIаш хьалаьхкача ялаташта март бутт бовш къона зIырга тохари дIахо лорлаш хецари бизза кхоачам болаш тIоадали гIаьххьача боараме температуреи йолча хьалашка хиннад. 28 марта 100—110 миллиметр, соахка хиннача гIаьххьача боараме, яр гурахьа дийна ялаташ тIадолча кхашкара метр сомача лаьттанцара тIоадал.

Апрель бетта юххье дикка йIоахлу. Дийнахьа 16—18 градусага кхоачаш дIоахлу фо, хIаьта бийсанна дукхагIа йолча районашка эггара лохагIа йола температураш а гIаьххьача боараме хул. Цхьабакъда бIаьсти яьлча деиз Iайна йIовхал еррига а вIашка техача дуккхача шерашка юкъера лаьрхIача хиначул 30—60 градус кIезигагIа я.

Екъа, йIайха латтача хано новкъостал ду лаьттанцара, къаьстта цун тIагIолларча тIоанашцара тIоадал Iы гIеттаи йокъаялара.

40—50 процент болча боарамца нийсйича марте тIоадал кхоачам болаш ца хиниа хилар теркалдича, лоацача ханашка чакхдаханза даргдац деррига культураш дIаера балхаш бIаьстан юхье лаьттанца йисача тIоадалах сихагIа пайда эцар духьа. Цхьабакъда цу лоархIамеча агротехнически мероприятена массанахьа а яхийтац лерттIа уйла тIа.

Хийцца дIаювш латт бIаьстан юхье юв культураш. ТIехьа лаьтта Iо а тоIадеш чакхдаханза даргдац уж балхаш тIаккха кIоаргагIчара тIоадал хьальозаргья цо.

ЙIовхал йолаш енача хано кIоаргга дIоахду лаьтта. ХIанз 10 сантиметр кIоаргача лаьттанна 8—10 градус йIовхал я. Шекара свеклаш дIаера эггара дикагIа йола ханаш хьатIаэттай. Прогнозо яхачох, апрела хьалхарча шин кIиранa юкъ-юкъе догIаш а делхаш дIахо йIовхал котьювларо новкъостал дергда оахаш бола лаьттан тIоа 10—12 градусага кхоачаш бIоахбалара. Апрель юкъебахачул тIехьагIа аьттув бола хаоттама хьалаш хургда хьажкIаш санна йола республикана чIоагIа лоархIаме культура дIаера.

Л. ТОЛСТОКОРЕНКО,
инженер - агрометеоролог.

СОВЕТСКО-ШВЕДСКИ переговораш чакхъяьннай

7 апреле Кремле чакхъяьлар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкона а Швеце Премьер-Министра У. Пальмена а юкъе хинна переговораш.

ВIашагIкхийттача хана йийца яьхар шинна а оагIонна хьашт долаш йола дунен халкъашта юкъера проблемаш а хIаьта иштта СССР-аи Швеценеи юкъерча шин оагIорахьарча гIулакхий дешаш а.

Переговорашка дакъа лаьцараша хьакхайкадир Москве хиннача беседашеи вIашагIкхетарашеи дунен халкъашта юкъера дешаш къестадара даькъе цхьана леладу советско-шведски гIулакхаш дIахо дегIадоаладара а хIаьта иштта СССР-аи Швеценеи юкъе тайп-тайпарча доакъошка шин оагIорахьара леладу бувзамаш кIоаргдара а аьттув боаккхаргболгах шоаш дог тийша хилар.

ШВЕЦЕ ПРЕМЬЕР-МИНИСТР МОСКВЕРА ДIАВАХАР

Советски правительства вехарагIа официальни визитаца вена Советски Союзе вола Швеце Премьер-Министр Улоф Пальме 8 апреле Москвера Новосибирске дIавахар.

Швецеи Советски Союзеи паччахьалкхений байракхашца егача аэродроме из накъавоаккхаш вар СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, кхыбола официальни нах.

Самолеташ гIеттача майдан тIа сийлен ха оттадир, Швецеи Советски Союзеи паччахьалкхений гимнаш лекхар.

У. Пальмеи А. Н. Косыгини советски тIемахой стройна хьалхашка гIолла тIехбаьлар.

Швеце правительствана керте латтар накъавоаккхаш аэродроме бар столицерча къахьегамхой викалаш.

* * *

Цу дийнахье а Новосибирске дIакхаьчар Швеце Премьер-Министр.

Швеце, Советски Союза, Российски Федераце паччахьалкхений байракхашца егача аэропорте хьаьша накъавена вар Новосибирски облисполкома председатель В. А. Филатов, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

Советий Мехка гIолла

АЛМА-АТА. БIаьстан юхье юв культураш хьалхарча миллион гектара тIа дIайийна баьннаб Казахстана къулбехьара лаьтта леладераш. ХIанз кхашкара балхаш дIадоладенна пхе областе. БIаьсти цIаккха а ца хиннача тайпара хаоттам хувцалуш хинаяле а, дуккха боахамаш 6—7 балха дийнахьа дIадийна даьннад ялаташ. Цу гIулакха царна новкъостал даьд кердача низ болча технико, керттерча даькъе К-700 яхача тракторех пайда эцаро.

РУСТАВИ (Грузински ССР). «Листоход - I» яха ультразвуковой установка болх бе йолаялийтар Руставски металлургически заводе. Листа проката сакхаташ хьагучадаха лаьрхIа я из. Проката температура лакха хиларах тIахьожама объектана гаьна увттаеш йола цу тайпара вож установкаш санна йоацаш, «Листоход-I» болата листаца оагIув а болаш болх беш я. Цо вIаштIехьдоалийт сакхаташ цIендаь хьагучадаха.

ВЛАДИВОСТОК. КIарцхал долча элоутерококка овлаш — молхашта башха-дика баьцовгIа—кийчдара сезон дIайоланнай уссурийски тайге. ЛаьрхIа из буц яккха бригадаш яьхкай укхаза. Укх сезоне мехка фармацевтически промышленноста кхо эзар центнерал кIезигагIа доацаш овлаш хьаахка лаьрхIад.

ЮЖНО-САХАЛИНСК. Вай Даьхен эггара гаьнагIча гIайренаш тIа—Сахалинеи Курилашкеи — халкъа таланташка хьажар чакхдаьннад. Из хьажар — къахьегамхой Ерригсоюзни симодеятельни художественни творчества фестивала бIарчча цхьа дакъа. Зрителашта хьалхашка концерташ увгтадаьд гIайрений области бахача нахах диълагIа дакъа гаргга бараш чулоацаш йолча илли оалача, драматически, хореографически, кхыча шовзткъе итт совгIча коллективо.

ШЕВЧЕНКО (Казахски ССР). Сийна экранаш лотаеннай Мангышлаке эггара гаьнагIча «Каракумскийи» «Самскийи» совхозий жа Iуй цIеношка. Цу гIулакха новкъостал даьд Бейнеу яхача поселке болх бе йолаеннача кердача телевизионни ретрансляторо. Из ретранслятор — Мангышлаке кхоалагIъяр. Из бахьан долаш хIанз телепередачашка хьежа йиш я мехкдаьттахой, геологотохкамхой, бурувдеттарий меттел, гаьнарча даьгIенашкарча жа леладерий а.

БАКУ. Баку юххе лаьтта кIал хьалъяьча хранилище промышленни хьисапе газ чухеца болабеннаб «Азтрансгаз» яхача треста къахьегамхой. Дуккхача шерашка хьалъяьхка газ кхоачаенна латтийса лаьтта кIалхара моттиг шийи тайпара склад а хинна дIаэттай, укх шера цо чу чухецаргда 400 миллион кубометр совгIа «сийна доагор». Ахкан бетташка, газ кIезигагIа эшача хана, тIоанашка чуухийтаргда доагор, хIаьта Iай къаьстта шийи тайпарча хьисапе хьалдоахаргда из. Цо йиш хулийтаргья Закавказья республикаш газаца мел эш Iалашъе.

ХМЕЛЬНИЦКИЙ. Тракторни прицеп хьоаярца управлене е йиш я МТЗ-80 кабина чура кердача модела компрессора новкъосталца. Цу тайпарча оборудоване эггара хьалхара серийни парти дIаяхьийтай тракторни агрегатий завода коллективо мински мотораш дераштa. Кердача хIамо иштта тоадергда «болата ахархой» балха дуккха эксплуатационнии технико-экономически хьокхамаш а. Укх шера предприяте арахецаргья цу конструкце 15 эзар компрессор.

(ТАСС).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

«Сердало» газето кепа техача статьяш тIа дийцачох Назрановски Октябрьски райисполкомаша, «Чечено-Ингушстройматериалы» объединене шийи ханнахьа де дезар ца дарах дийцад шийи заседане республика Министрий Совето.

«Сердало» яхача республикански газета тIа кепа теха яр статьяш: 1975 шера 24 июне — «Кхашка къахьегам вовIаштIехьбаьккхаб». Цу тIа дувцар «Назрановский» совхоза Альтиевски отделене гурахьа дийна ялаташ чуэцача долча кхоачамбоацарех; 1975 шера 7 августе «Ах-астагIа лел гIулакхаш» — «Экажевскийи» «Октябра 40 шу» яхаче. совхозашка ялат чуэцара техника дика ца кийчъярах; 1975 шера 18 октябре «Кхы столови-м яц ер?» — «Назрановскийи», «Октябра 40 шу» яхачеи совхозашка хьайбай помещенеш тоаеча долча цIенхашттарча кхоачамбоацарех; «Завода новкъостал эш»—Малгобекски кирпишкаш еча завода балха тIарча кхоачамбоацарех; 1975 шера 11 августе «фотобехк» — Октябрьски района территори тоаеча долча кхоачамбоацарех.

Уж материалаш редакце дIаяхьийтаяр де дезар де аьнна Назрановски райисполкоме, Грозненски горисполкоме, «Чечено - Ингушстройматериалы» объединене, бакъда уж жоп ца луш йисар.

1976 шера редакце цIаькха а кепа техар «Эхь-эздел юкъера дIадаьлча» яхача заметкана. Цига бийцар критикана жоп ца луш бола кулгалхой. НГIАССР Министрий Совет юкъеелча мара юрта боахама министерства совещани янзар газета выступленеш ювцаш. Назрановски Октябрьски райисполкомаша, Грозненски горисполкомо, «Чечено-Ингушстройматериалы» объединене газетага жопаш дахкийтанзар.

Шийи соцамца Министрий Совето юрта боахама министерствана (нов. Завгаев), «Чечено - Ингушстройматериалы» объединенена (нов. Муртаев), Грозненски горисполкома (нов. Шамардин). Назрановски Октябрьски райисполкомашта (нн. Гандалоеви Алиеви) дIахайтад «Сердало» яхача республикански газета тIа кепа техача критически статьяшка формально- бюрократически хьажарах, хIаьта кхы из санна хIама хилийта мегаргдоацилга.

«Чечено - Ингушстройматериалы» объединени, Назрановски Октябрьски райисполкомаш, юрта боахама министерство декхарийла йир газета тIарча критически заметкаех де дезар ца даьраш бехктокхаме озара дош дувца а цу хьакъехьа заьчох 1976 шера 20 апрелага кхоачаш НГIАССР Министрий Советага хоам бе а.

1976 шера 27 январе Грозненски горисполкомо «Сердало» тIарча критически статьяна волокита чрах дола дош шийи заседане дийцад.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

БОАХАМА ПАРТИЙНИ КУЛГАЛДЕЛГА ТОАДЕ

Кердача пятилетка хьалхара шу чIоагIа политически къахьегамеи хьинар айденнача хьалашка дIадоладир советски наха. Из чшта хилар эггара хьалха дувза доагIа дукха ха йоацаш ший болх чакхбаьккхача КПСС XXV съездаца. Цун решенешка вай мохк вIахо экономически социальни дегIаккхувлара шерра перспективаш хьайийллай.

«1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттерча лостамашка» цу хьакъехьа хоадам болаш белгалдаьккхад: «ИттлагIча пятилетка керттера декхар общественни производство динамичнои пропорциональнои дегIаккхувлареи цун эффективность лакхъяреи, Iилма-технически прогресс сихъяра, къахьегама овсарле айяра, халкъа боахама ерригача звеньяшкарча балха дикал массе тайпара тоаяра ларда тIа халкъа вахара материальнии культурнии боарам айбара коммунистически парте курс леррагIа чакхъяхарах латт» аьнна.

ХIара кердача пятилеткаца коммунизмага дIахьалхашкахьа ахара керда гIа боаккх вай. Цу даькъе района къахьегамхой вахаре белггала лераш йита дIаяхар иттлагIа пятилетка а.

Районо ханал хьалха, 1975 шера 29 октябре, кхоачашйир продукцеца реализаци яра план. Паччахьалкхенга ехкар 334 миллион сома маьха продукци, 5 миллион планагIа лийрхIачул тIех а йолаш. Пхе шера 12 миллион тонн мехкдаьтта, 11 миллиард кубически метр газ, 1 миллиони 787 эзар тонни бензин даьккхад, чоалханеча геологически хьалашка 106 эзар метр бурув техад, болх бе йолаеннай 21 скважина. Цу юкъа хьалдаьд 15 эзар метр нах чубаха цIеноош, 1700 моттиг йола школаш. Городе а юрташка а шерра балхаш чакхдаьхад нах чубахача цIеношка, промышленноста а юрта боахама а объекташка газ чуюллаш, улицаш, наькъаш тоадеш.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьлар дуккхача бригадай, цехий, участкай коллективаша, производстве хьалха латтараша шоаш кхо ца беш хьинаре къахьегар бахьан долаш. Къаьстта дика болх бир мехкдаьтта доалла керда кхо моттиг хьагучаяьккхача тха бурувдеттараша.

Парте XXV съездо хьалхашка оттадаь доккхийн чоалханеи декхараш, хоадам бола планаш кхоачашъелга дуккхача даькъе экономикана партийни кулгалделга тоадарах тийша хургда. Боахама гIулакхаш партийни хьисапе кхоачашделга Iалашдеча керттердар моллагIа дош паччахьалкхеи юкъара хьашташ теркалдеш чакхдаккхар, цхьаболча кулгалхой практике нийслуш йола местничество, делячество тIагIертта дIаяккхар да.

Боахама партийни кулгалдеча укх тIеххьарча хана балха керда формаш юкъехкувла даьннад тхо Цхьаццайолча предприятей, боахамий балха гIулакхаш кIоарга тахкари цу даькъе цар партийни организацешти кулгалхоштеи новкъостал дари духьа лаьрххIа комиссеш хьежае яьннай парте горком. Цу комиссешта юкъебохийт парте горкома членаш, халкъа боахама специалисташ, хIаьта кулгалде оттаву КПСС горкома секретарь е отдела заведующи.

Иштта, КПСС горкома бюрос дийцар «Кавказ» совхоза экономически ледара дегIаахарахи общественни производства эффективность лакхъяра парторгаизаце декхарехи» дола дош. Цу боахаме из гIулакх тохкаш хиннача комиссе хьагучадаьхар боахам лелабеча а кхетама болх вIаштIехьбоаккхача а нийсдолийта цIенхаштта кхоачамбоацараш. Из бахьан доаш совхоза парткомеи администрацеи торо хилар шоай производства эффективность лакхъяра йIаьххача хана хоадам бола мероприятеш оттае. ТIаккха цох лаьца цIенхаштта къамаьл хилар совхоза коммунистий партийни собране. Цу дерригне дикка тоадир цу боахама экономикала дувзаденна гIулакхаш.

Цу тайпара комплексни тохкам беш хилча моттигерча партийни организацена санна парте горкома а дикагIа бIаргагу моллагIча коллектива балха ерригаоагIонаш, царна карагIдаьннараш, кхоачамбоацараш.

Партийни кулгалдеча ше пайдане хилар хьагойтача цу тайпарча формах дIахо йодача хана а шерагIа пайда эца дага да тхо.

Производствана концентрацеи специализацеи яра процесс сихача темпаща чакхйоаккхача хIанзарча хано вайгара хьадех къахьегам дика вIаштIехьбаьккха болх лерттIа хьабелга. Из де йиш хургьяц хIара сага творчески къахьегаргдола морально - психологически хьалаш хIара коллективе ца хуле.

Шеко яц, из декхар Iалашделга боахама кулгалхоех тийша ца Iеш партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша беча организаторскии политико - кхетамеи балхага хьежжа хургхилар. ХIаьта а цIаьхха хьалхе ца даьккха-iа далац вай боахама кулгалхо шийгара хьокхами, моллагIа гIулакх къоастадеча творчески оамали, принципиальности гойташ. доагIар дизза шийгара а карарча нахагара а хьадехаш, наха яхачунга ладувгIаши цар хьашташ теркалдеши ца хилча из гIулакх бокъалгахьа даккха аьттув барг ца хилар.

КПСС горкомо, юххьанцарча партийни организацеша шоаш кадращца болх беча хана даим ларде лувц КПСС XXV съезда, парте ЦК декабрьски (1975 ш.) Пленума, парте обкома X пленума решенеш. Боахама кулгалдеча хадданза партийни стиль чIоагIъе гIерт городской партийни организаци. Партийни вахаре хIанз чIоагIъеннай кадрай йоакхо а еш царгара доагIар дизза хьадехара практика. Цо хIамо нахах доакха дика гIулакхаш, оамалаш хьагучайоахийт, шоай декхараш, бехктокхаме а хеташ, уж кхоачашдергдола хьалаш хьадайт. МоллагIча гIулакха политически маIан де ховш, шоаш гIулакхах дика ка йоалаш болга хьахьокхаш, денча хьалхашка уттача дуккхача гIулакхашта юкъера керттердар белгалдаккха а из кхоачашдара коллектива низаш тIадерзаде а ховш ба тха дикагIбола кулгалхой.

Укх тайпара масал доаладе безам ба са. Халача хьале эттаяр совхка бурувдеттара балха управлени. Хьалхашка эттача чоалханеча геолого - технически хьалаша вIаштIехьдалийтацар коллективага план кхоачашъе. Дукха хувцабала болабелар говза болхлой, специалисташ. Партийни организаци, управлене кулгалхой (секретарь Ф. В. Шукин, директор С. А. Темираев) ханнахьа оарцагIбаьлар цу гIулакха. Коллектив цIаьхха а хьежар ший торонашка, планагIа лаьрхIачул совгIа 2400 метр бурув тохара кхы а доккхагIа дола социалистически декхараш тIаийцар. Шоай дош гIулакхаца чакхдаьккхар цар, планал тIех 3177 метр бурув а тохаш. Цар коллективо 19 октябре кхоачашйир дIададахача шерара задани.

Белгалдаккха доагIа цу коллективера беррига хIана бац аьнна специалисташ общественни балха хьинаре дакъалоацаш хилар. Цунца дувза доагIа цар коллектив районе дIайолаеча дукхагIйолча мероприятей инициатор хилар а.

Дувца ца дезаш ховш да социалистически яхь лелаяр кадраш кхетаяра, дегIайоалаяра чIоагIа аьттув боалийташ гIулакх хилар. Парте горкомо хадданза теркам тIаухийт яхьа кулгалделга тоадара. Юххьанцарча партийни организацешта хIанз шоай болх тIаберзабаьб кхом бара режим чIоагIъяра, дIадохийтар кIезигагIа а долаш продукци дукхагIа яккхара, оборудованех, техниках дикагIа пайда эцара, къахьегама овсарле лакхъяра хIара коллектив, къахьегамхо хадданза уйла еш хургвола хьалаш хьалдара. Съезда сийна яьржача а, хIаьта иштта укх деношка лоаттаеча а социалистически яхье шоашкара хьокхам гойташ къахьег коммунисташа: П. М. Крамаренко — «Малгобекнефть» НГДУ мастера, А. П. Дегтярева — цу управлене оператора, В. М. Торе — РИТС смена начальника, Я. И. Мусаева — УЬР бурувдеттачо, М. Д. Дзейтова — УБР бурувдеттачун гIончас, И. И. Булимова — ВГПЗ вокхагIволча оператора, кхычар.

Балха толам боаккхилга дуккхача даькъе тийша да партийни организацей денал айдарах, хIара коммунист ший авангардни лоархIам кхоачашбеш хиларах. Тха городской партийни организаце тIа-тIа дукхагIа хул бокъонца балхах дог лазаш, общества хьаштий йоакхо еш, кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабара цIенхаштта оарцагIбоалаш бола коммунисташ.

Из къаьстта дика гучадоалаш хул партийни собранешка. Шоаш оттаду дош корта болаш дийца доаккхаш, критикахи самокритикахи шерра пайда эцаш чакхъювл партийни собранеш бурувдеттача балхий управлене, «Малгобекнефть», «Кавказ» совхозе, № 20 йолча юкъерча школе, кхычахьа. Укхаза собранеш кийчъяра мугIарера коммунисташ юкъеоз, цудухьа дукхачар къамаьлаш деш, шоашта карагIдаьннарех санна гуччахьа кхоачамбоацарех а дувцаш хул парте членаш. Цу партийни организацешка коммунисташ болча мугIаерча болхлой а кулгалхой а отчеташка ладувгI.

Боахама гIулакхашта партийни кулгалделга тоадеча лоархIаме моттиг дIалоац «Шоаш тIайиду соцамаши лакхе латтача органий решенеши кхоачашъяра тIахьожам лоаттабелга чIоагIдара парте горкома отделашеи юххьанцарча партийни организацешеи бу болх тоабара хьакъехьа» КПСС горкома бюрос баьча соцамо.

Боахама кулгалхой бехктокхам лаьгI ца беш къахьегаш хилийтара, царгара доагIар дизза хьадехара хадданза делаьрхIар кхоачаш мишта ду хьожаш тIахьожам лоаттабе боагIа. Из гIулакх лерттIа вIаштIехьдаьккха леладайтар духьа дукха къахьега дезаргIа парте горкома а юххьанцарча партийни организацей а дIахо йодача хана а.

Тха района коммунистий даим сагото е езаш дола гIулакхаш кIезига дац, цу даькъе — кхоачашданза дола декхараши цIенхаштта кхоачамбоацараши. Промышленность бIарчча хьанйцача тха гIулакхаш во лелац ала йиш я, цхьабакъда юрта боахаме латта хьалаш хадданза шоашта теркам тIаухийтилга дIадехаш да. ДIаяхача пятилеткагIа дулхи тхан ца лаьрхIача кхыйола юртбоахама продукци йохкара даькъе дикка декхар тIадисад района юртарча къахьегамхошта. ТIагIертта къахьега дезаш да тхо района юртбоахама экономика комсаш кхеергйолаш специализаци е доладаларца а.

Цу дерригне кхы а кIоаргагIа уйла а еш балха нийслу кхоачамбоацараш дIададахара тIагIертта къахьегаргдолаш ба района коммунисташ. Шеко яц, КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча цар шоай дакъа юкъехьоргхиларах.

П. КАЩЕЕВ,
КПСС Малгобекски горкома хьалхара секретарь.

Коммунисташкара хьокхам эц

Грознерча № 19 йолча юкъерча школа 7 «В» класса дешархой болча хьоашалгIа баьхкабар швейни объединене № 1 йолча филиалера шефаш. Шоайла уж бовза кхоалагIа шу да. Каст-каста хул пионераш фабрика цехашка, иштта фабрика болхлой хул школе.

Дешархоша гулъю шоай шефах - филиалах йола материалаш, сочиненеш язъю.

«Саг къахьегамца хоза ва» яхача классни сахьата дешархоша шоаш болча хьийхабар № 1 йолча фабрика дикагIбола болхлой. Берашта цар дийцар шоаш тIаийцача социалистически декхарех, арахецача продукцех, балха профессеех.

«Коммунисташкара хьокхам эц» — иштта я 7 «В» класса пионерски маршрут. Иштта цIи йолаш чо цар дукха ха йоацаш кийчъяь хинна сбор а.

Пионерски сбор хьайийлача Кастарова Алла Павловнас дийцар КПСС XXV-ча съезда сийна тIаийца хинна социалистически декхараш кхоачашдаь хиларах.

Коллективо дош деннад пхе шера план 18-ча декабре кхоачашъе. Планал совгIа 270 эзар сома маьха продукци арахецa. Къахьегама овсарле 0,6 процент лакхъе. пятилеткагIа цхьаи изделега дIадолар цхьа сом кIезигагIа хилийта.

Алла Павловнас цIераш яьхар фабрика дикагIболча болхлой. Уж ба Золотова, Сазонова, Наумкина, иштта дуккха кхыбараш.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча Л. Х. Балхаеваси В. С. Гребенниковеи дийцар шоай декхарех а барт тайпача коллективах а.

Коммунистел тIехьабусаш хиланзар пионераш а. Доккхалца йоахар цар яхье хьалха латтача дешархой Креч Таняй, Рамазанова Ирай, Лосаева Ленай, иштта кхычар цIераш.

Цул тIехьагIа дешархоша хьыьшашта партена шоаш мугIахьа хиларах стихаш, коммунистех язъяь дикагIйола сочиненеш йийшар.

С. ДЕМЕНТЬЕВСКАЯ.
Грознерча № 19 йолча юкъерча школа хьехархо.

Идеологически болхлой семинар

Самарлийнахьа КПСС Ленински райкоме партийни организацей секретарий кхетама балха болча заместителий семинар-совещани хилар.

Из хьайийллача парте райкома секретара Ю. В. Маревченкова дийцар партийни организацешта хьалхашка латтача таханарча декхарех. Къаьстта белгалдаьккхар химикаша «ХIара денна — дикаля Знак» аьнна дIайолаяь почин шерра йоаржаяра хIара коллектив чIоагIа йоакхо е езаш хилар. из гIулакх массе тайпарча идеологически мероприятешца Iалаш а деш.

Парте райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе А. В. Белякова дийцар халкъа судахой харжарца, коммунистически субботник дарца, I Май белгалдаккхарца е езача кийчонах.

Хоржамашка кийчбеннаб

Массехк ди мара дисадац районни (городской) халкъа судахой хоржамаш хьатIакхача. Цу лоархIамерча политически кампанега кийчо еш я Наурски района райцентра партийни организацеш.

Харжархой спискашка хьежа баьннаб агитатораш. Бахача наха цар дIайовзийт халкъа судахой харжарах йола Положени, халкъа судахой кандидатий биографеш, докладаши лекцеши еш КПСС XXV съезда решенехи материалехи.

Хоржамаш дIадоладе кийчъеннай Калинина цIерагIча совхоза доазон тIа улла хоржама участок. Агитпункте дежурнеш болча агитатораша шоашта деннача моллагIча хаттара консультаци лу харжархошта.

* * *

Укх деношка Наурски района Мекенская яхача станица культура ЦIагIа собрани хилар. Цига бийха хилар халкъа судахо А. Х. Сулипов, района прокурора заместитель С. М. Ларионов, адвокат Т. В. Рассказова Харжархошта цар дIайовзийтар халкъа судахолла кандидат волча М. Г. Таканаева биографи, 11 апреле цунна тIехьа кхадж тасса тIабийхар цар гулбеннараш.

Кхоана-мехка Фегахьарча тIема духьаларча оборона бIун ди

Дика вIаштIехьдаьха тIема гIулакхаш Iомаду мехка фегахьарча тIема духьаларча оборона бIушка. КПСС XXV съезда решенеш чIоагIа мога а еш ПВО бIухоша дуккха теркам тIабохийт дIахо тIема кийчо лакхъяра. Хьинар кхо ца деш шоай тIемахой декхар кхоачашде, кIаьд ца луш Советий Мехка оборонни низ чIоагIбе кийча ба уж. Дийнахь а бус а хаоттама хьалаш мичча бесса дале а шоай гIулакх дIахьош ба дай - мехка тешаме къонгаш.

Социалистически декхараш кхоачашдеш, баха ма - боагIара шоай цIейна накъабоагIаш керда толамаш даьхад бIухоша. Лакха говзал йолаш лелаю цар техника, герз. ПВО дукхагIа бола бIухой отличникаш, лакха говзал йола специалисташ ба.

СУРТА ТIА: капитана Козий Виктора подразделенецара бIухой - ракетчикаш дешара занятешка.

Н. АКИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

12 апреле — космонавтика ДИ

ВАЙ ДЕГАШКА ДИСА ДИ

Из ди вай, советски наьха, дегашка дисад. Коталон Ди санна. ГIозбаьнна бар мохк Гагарина сигала бихьача наькъо эггара къаьгагIа, теркам тIаозваш хьахьекхача санна хетар халкъа творчески низаш ший историе чухь эггара халагIа болча тохкамах чакхбаьнначул тIехьагIа гIаьметта а бена, хьалхашкахьа бухь биллача мехко вахар чIоагIдеш дIайолаяь юхь. Укх шера вай белгалдоаккх Гагарина сигала никъ баь пхийтта шу дизар, цхьабакъда вайна эггара чIоагIагIа Iаьткъа тIом чакхбаьнначул тIехьагIа ялхайтта шерал тIех ха ялалехьа из баь хилара хьисап деш дукха бац вайна.

1961 шера 12 апреле геттара кагий а болаш, кара хьадаьча лозунгашца ЦIеча майдан тIа ихарий хIанз ткъаь итт шерал тIех ха яьнай. ХIаьта Гагарин. Хатар хинна, ха йоацаш цун валаро вай дегашка даим къона волаш витав из. Цхьабакъда нагахьа санна из вайна юкъе вахаш а волаш, вайна цхьана къалуш валаре хIаьта а хургвар из къонала, дагадаьлла башха - дика хIама кхоачаш хилара символ.

Бакъдар аьлча, космонавтий хьалхара группа хьахоржача хана а тIехьагIо, царех хьалхагIа малагIа вохийтаргва къоастадеш болча хана а советски космически программа кулгалхошеи специалисташеи къона бочал кхоаь хIама даьдац. Цхьабакъда Гагарина цIи дIахазийтара чIоагIа лоархIаме хинна хиннай из. Цхьа моллагIа йола бочал а йоацаш, эрсий дег тIара бочал. Космонавтика къонал вайцига а доазол дехьа а къонача Гагарина Юреца цхьача таръеш хургья массаза а. Адамий гIулакхий кердача безам тIабодачеи къонахчал долчеи даькъа кхы дикагIа бокъонаш йола викал корава йиш хиннаяле тамаш я. Цу цхьан ханна космически турпалеи сийлеи денале гIулакх карагIдалга хила ма-доаггIара дола хIама а хинна дIаэтта Гагарина къонахчали вIашагIъийна хиннад.

Гагарина сигала бихьа никъ вай пятилеткаша кийчбаьб. Эзараш наха торо хилийтай из никъ бе, цу тIа а геттара лоацача хана. Гагарин Юрийи Керттера конструктор академик Королев Сергейи хинна Iацар пионераш, дуккха специалисташ а бар.

Саг эггара хьалха космосе водилга Iалашдара дунеи практике хьалхагIа хьаеш Iоаяь, ер ма йий аьнна, опыт йоацаш хинна оборудовании системаши хьаянза яргйолаш яцар. Ракета - носители космически кемеи кийчдара дукхагIа дола технически балхаш духхьашха деш дар. Цхьадола хIамаш авиацегара хьанйцар, цхьадараш хи кIал гIолла леларий опытацара. Цхьабакъда дукхагIча даькъе белгалданза долча наькъашка гIолла аха дезаш хулар, тарлуча метте Циолковский Константина беллача лерах пайда а эцаш. хIаьта цкъаза халача методегIа — фу хул хьожаши гIалаташ деши.

Ма-аьлла а вIаштIехьдалар деррига а. Коталонга доллаш дерригаш а дацар наькъаш. Цхьабакъда энтузиазмо, толам баргболтах кIоарггга дог тешаро. лаьрхIар эшаш хиларо йиш хилийтар хьалхашка латта ерригча духьаленаш эшае. Цу хьакъехьа хIанзалца хьа геттара кIезига яздаь, цхьабакъда из космонавтика хIаьта когаш яха йолаенна хана мара яцар. Дика аьттув баьлар цун шийца вувзавенна Гагарин хиларах а. Королев Сергей хиларах а. Хьалъоттамаьча гIалана бухь бегIар, мадарра аьлча, Гагарин вар. Кирпишка тIа кирпишк юллаш хьалъеттари цемент хьаьхари Королев вар цуина. Цо наха кулгалдаьи уж Iомабаьи ца Iеш, цар безам тIа а бохийтар, царна бокха бехктокхам чу а боссабора.

Дерригаш а хIана дац аьнна дола хIамаш духхьашха деш хиипадале а, уж «дерригац» а юххьанца денз чакхдаллалца хийцца болх бе безаш дар. Саг маьрша хулга мадарий вIаштIехьдаккха дезаш хиннар. Долла хIама тIехдика болх беш хила деза лехкаш долча кема тIа. Иштта хила а хилар. ХIаьта мел дукха къахьега дезар цу гIулакха. массе тайпара тохкамаш мел дар. Iилман техникаи уйла мел чIоагIа тIаяхийта езар!

Советски космонавтика сийрда оагIош дукха я, эггара хьалха кемаш лехкаш наькъаш дара даькъе. Цхьабакъда дIахора деррига наькъаш гагарински чунгара дIадоладеннад. Литературан искусствай шедевраш санна йоацаш, адамлеи технически гене шедевраш дуккхача ноахалашта кхы тIехвала йиш йоаца образецаш а йолаш юсаш яц. Гагарински наькъагIа карагIдаьннача технически хIамаел доккхагIдараш карагIдаьлар цул тIехьагIа массехк бутт баьннача гIолла «Восток-2» яхача кемаца Титов Герман сигала вахача хана. ХIаьта эггара тIехьагIа «Салют-4» яхача станцеца шин бетта баь никъ, бакъдар аьлча гагарински 108 минутаца вIалла нийсбелга а мича йоалл.

Технически маIанга диллача Гагарина баь никъ — ший хьашт дале гаьна хьалха (космически масштабашка диллача) карагIдаьнна хIама а хилийта. Цхьабакъда сага денал хьахьокхарга диллача, цунца нийслургдолаш цхьаккха хIама дац. Цудухьа космонавтика ди санна деррнгача дунеи тIа белгалдоаккх 12 апрела ди. Цудухьа вай доккхал ду, лехкаш долча кемаща космосе никъ бара зама дIайоллае лаьрхIар советски саго Гагарин Юре сигала бихьа никъ хиларах.

Юрий МАРИНИН,
АПН Iилма комментатор.

ЮРИЙ ГАГАРИН, ВАЙНА ИЗ ДАГА МА-ВАРРА

ЦIАГIА кабинете Юре портрет да сога. Скафандра сома гермошлем йоалл бата гоннахьа. Сатийна да бIарахьажар. Бордаш хIанз-хIанз дIа-са даржаргда аьнна хеталу вайна дика довзаш дола велакъажар а доалаш. БIаргаш дIадувшаду аз, тIаккха, документальни лента кадраш санна духьала уатт сурташ...

Маца дар из? Сенгара дIадоладелар из?

ХIанз гаьна даьннача 1959 шера гуйранара цхьа ди дагадоагIа сона. Гаьнара Къилбаседе. Заполярни аэродром. Сийна, тамашийна цIена сигале. БIарг дIа ца локкхалуш сийрда хьежаш малхи гIар-тата довцаш лоа тIахьаьрца дагIа гувнаши. КIезиг-дукха дарц хьувзаду...

Наькъа такилгагIа долх тхо — къонача летчикий йоккха йоаца группа, тхоай эскара даькъа штаб йолчахьа леррагIа гIа а боахаш. Йист ца хулаш долх тхо. хIана аьлча тхона хаи командира тхоаш ше волча дIа сенна дийхад. Штаба хьалхашка духьала кхийтар тхона «вежарашха» долча даькъацара массехк летчик. Кхыметтел цу тайпара моттиг эттача а юхьа тIара велакъажар довш воацача царех цхьаннена дIатIавода со. Юрий Гагарин вар из.

— Жора, шан къорга чура хIанзза мара хьалдаьхадеший шо? — маьлхара яхача тха юхьмарех бIарг тох цо. Юрий а ва командира тIавийха.

Кабинетъ наIара дIатIадолх тхо. Цхьаи юкъа юхаозалу... Дерригаш а цхьана чугIоргда вай. йоах Юре, тIаккха, цо яхар хьал а лаьца, дерригаш а цхьана командира кабинете дIачу а даьле, майрра ховм бу оаха:

— Новкъост полковник, хьо кхайка тхо хьакхаьчад!

Тхога, массанега а. бIарг лекхе чакхвоал командир:

— Сона сайна-м шо. бакьдар аьлча, эшаш а дацар! Лоаллахарча цIагIа дIачугIол, хьатIабаьккхача новкъосташа къамаьл дергда шуца..

Ишта хилар эггара хьалха «космосаца» тха вIашагIкхетар — кердача, хIанзалца бIаргайовза йолча техникана наькъа баха ловраш хьахоржаш бар Москвера баьхка медикаш. Цкъарчоа хоржаш мара бацар хIанз, бухсоцаш бола къоастам Москве хила безаш бар.

Эггара хьалха дIавахар Юрий Гагарин цунца кхо эзамига саг кхыи. Юхебисвараш шекбаьнна бар: кхайкаргболий-хьогI, дицлургдий-хьогI? ХIаьта, нагахьа санна кхайке, мишта хур-хьогI из комисси — лира е сел чIоагIа йоацаш?

Дукха ха ялалехьа са къаьнарча доттагIех цаI юхакхаьчар Москвера.

— Со чакхвалийтанзар. Мегаш вац. Самолеташта, миччa бесса яле а, мегаш ва, цхьабакъда «цига» мегац...

Ше воагIаш информаци ера цо медицински хоржама программа хьакъехьа. Цо дийцар уйла йиташ дар. Цхьа ха яьннача гIолла шиъ кхы а кхаьчар... ТIаккха шекдувла даьлар тхо: вай а даха дезаргдийхьогI цига-м? ТIаккха, юххера а, Юрий кхаьчар. Гаьнна воллашехьа а, шерра доаржалаь бордаш а долаш из велакъажарца сайна духьала воагIаш вайча, хайра сона дерригаш чакхваьннав! Саррахьа вIашагIкхетаргдолаш дийцар оаха.

Цу ханале Къилбаседене гIулакх деш ши шу даьккхаи дукха ха хьалхагIа денз Юрий вовзаши со хиннавале а, цу сарахьа эггара хьалха нийсвеннавар со цун цIагIа. Саг йоалаяиза бараш «дезал бараш» болча хьоашалгIа ухилга дика лоархIаш дацар.

...ДIачуваьлар со, гобаьккха бIарг лекхар аз. Ер ма-дий аьнна кхы белгалдаьнна хIама лацар чухьа. Юре дIавовзийтар со ший сесага Валентинана — эхь хеташ йолча къонача кхалсага.

— ХIаьта ер са тIехье я, — дIахьожавир цо со дивана чу ура а этта, цун букъах оагIув а теха латтача цхьа шу даьннача йиIигигахьа. — Йовза хьайна, Елена Гагарина! — доккхал деш аьлар дог гIозача дас.

Истола дIатIахьийхар тхо Валяс. ХIама дуаш тхо дагIаш Юре дийцар сона Москве шийна хайнар, дайнар, ладийзар. Со шек ваьшилга зийнача цо са дог урaувттадора.

— Кхера ма-кхера хьо, Жора! Юххьнина хьежача мара хетаи хьона из долла хIама иштта унзареи чоалханеи. Даьлаш бац кхабилгаш йоттаоаш.

Ма-дарра дувцар Юре, цхьаккха хIама тувла ца доийташ. Юкъ-юкъе къамаьл социйтар цо. Леночка хьабе а елле, уагIа кхувсар. Шаккхе а кIаж дахе делар уж. Ела а къежаш царна бIарахьежаш игIар Валя. Доллача хIаманга ладийгIача гуш дар, из деррига а цар шаьрдаь, Iомадаь, цу тайпара минуташ царна дукха езаши еза лоархIаши хилар.

Цхьа шиъ тайпара, керда хIама даьлар сона гуча. Дезал боацаш дола вахар тешамеи гIойленагIеи хиларах бола тешам байра са дунеи тIа эггара хьалха.

— Цхьаи ашарагIа таташ ду чархаша. Паровозо цIогIа детт, гIайгIа тIайоалаю шеко дег чу йоссаю: «ХIанз долаш дар цкъа дага ма-деххинге а дохаде хьашт дий?»

ТIехьагIа гучадаьнначох, шеквала а сахьовза а бахьан долаш дар. ХIара шера тхона хулача къьасттача лорий комиссеца вIалла нийсбелга а доацаш болча тIахьожаман тохкамаи кIал нийсделар тхо Москве. Берригаш а бацар хургболча космонавташкара дIадехараш доахкаш. Цудухьа ба уж хоржаш а. Цудухьа дукха бараш, геттара дукха бараш шоай полкаш йолча юхаухар. Юкъера лаьрхIача пхийта сагах тохкама ерригача этапех чакхвоалаш хиннар цаI мара вацар. Ма-дарра аьлча, деррига деноша тохкам беш дIаухар.

Бакъдар аьлча, хала, хургдар фуд ца ховш ба космосе бода никъ... Цу наькъа тIа коталонаш меттел, хIама вIаштIехьа ца доалаш а. кхыметтел хатараш а хила тарлу. «Гагаринща хержача» ткъаь сагах космонавташ кийчбеча Центре дIахо болх беш хиннараш бархI саг мара вацар итт шу даьлча. Цхьабарий нерваш вIаштIехьа хиннаи, вокхар унахцIено дика хиннаи. Иштта да вахар...

...Эггара хьалхара космически тренажер. Массе оагIорахьара цунна гобир эггара хьалхара «космически» инструктор керте а волаш болча старши лейтенантий йоккха йоацача групо Тренажера чу— Юрий. Дувцар сих ца луш, командаш хаьда. сов оамал йоацаш. нийса леладу кулгаш — из долла хIама дезаденнад инструктора, тIаккха, саг ховставара чIоагIа юхаозавенна волча цо, Юре дечун мах а бий, оал:

— Во хилац.

Цхьабакъда тхона бIаргагора из Юрена чIоагIа раьза хинна, гIадваха волга...

...Космосе кхача кийчлуш дар тхо. Юрийи цун дублераши (цу хана царна хацар шоаех дублёр малагIа ва, керттервар малагIа ва) кхы мел дар дига а дита эггара хьалха сигала баха кийчлуш бар, вожаш самолеташца лелар. барокамерашка а хувшаш «урагIа ухар», термокамерашка «бIоахлора». ТIаккха юххера а хьатIаэттар из ди.

1961 шера 12 апрель. Сигала водар гIатта диъ сахьат эшаш тхо массава а тхо-тхоай балхаш тIа вар. Сатем тIа-тIа чIоагIагIа боврa. Пхе минута кийча хила аьнна хьакхайкадича, нерваш боарам боацаш къовлаенна яр. Ши минут кхы яьлча дIайолалургья юхаяккха йиш йоаца процесс: носитель гIоттаяраи лехкараи управлениелга шийна дIатIаэцаргда автоматико. Цу хана долча бесса хьанга оалалургдар: цига, бух боацача цу ара Юрех хургдар фуд, эггара хьалхарча Вселение Колумба никъ мишта чакхбаргба? Эггара бихье тIа, прагIчахьа. «Востока» чу вагIа Юрий. Миштав-хьогI из цига? ЛоархIавергвий - хьогI, кхетадергдий-хьогI цо ший яIаи тIа лаьцар мел боккхача бехктокхаме гIулакх да?

Цу минуташка, хетаргахьа, из событи кийчъеш хиннача эзараш наха юкъе эггара сатийнагIа вола саг из вар, хIана аьлча цун дIахо кхы а бе безаш болх бар, кема сигала дохийтача дакъа лоацаш мел хиннараш — Керттерча конструкторгара Юрена тIеххьа «Востока» люк дIакъайлача техникага кхаччалца бараш, — фу хур-хьогI яхаш зувш лаьттача метте.

...Космосера юхавенначул тIехьагIа космонавташ кийчбеча Центре эггара хьалха вIашагIкхетар Юхаозавенно вела а къежаш ше бихьача наькъах дувц Юре. КIезиг-дукха вохара кеп йолаш да цун сибат, хетаргахьа, иштта цIаьхха массава а ший терко е, сий де воладалар из Iамаиза гIулакх доландаь хила тарлуш дар из. Тхона а хетар тхоаш «цIагIа доацаш» санна. БIарг тIера ца боаккхаш хьеж тхо наькха тIа боаллаш керда Дошо Седкъа а Ленина орден а йолаш волча къонача майорага. Из тхоай доттагIа хилар цхьаккха дича а керта чу хьачудоаладе магацар. Мишта дехьа воалалургва ца ховш дола доккха ор тхона юкъе эттача санна хегалора... Цул сехьа ваьлар Юрий ше. Долла хIама ши-ший метте дIаэттар.

...Авиационни инженерни академера Жуковске цIерагIа аэродинамика лаборатори. Татал массагIча профила продувка еш латт. Сои Юрийи, аэродинамически гурба чу додача доккха доацача корга дIатIа а дийша космически аппарата эIамигача моделага хьежаш воалл, Юре юкъ-юкъе лоацча белгалонаш йора зем баьккхача гучадаьннар тIаяздеча журнала тIа. ЧIоагIа уйла тIаяхийта воаллар из.

...КIиран ди. ДIайха ди. ХIанз масайттазлагIа хьеж со термодинамикана яздаьча сай конспекта тIа. Ломма академе экзамен я. ЦIаьхха гургал тох телефоно. Трубка хьаэц аз.

— Жора, деррига а Iомадаь ваьннавий хьо? — Юре оаз йовз сона, цхьа-ши хаттар да са укхаза, духтIавоаккхалургвий хьога?

— Хьожаргва.

— Долче, книжкаш хьа а ийце, воллел канала тIа. Лувчаргда вай, дегI мукъадоаккхаргда вай. Цига ювцаргья вай уж энтальпеш а этропеш а...

...Дуккха моттигаш чуйола саго лехка «Союз» сигала дахийтара еш кийчо я Центре. Цу наькъа баха кийчбеча космонавтий группана юкъевахийтав Гагарин Юрий а. Цо ше яхар кхоачашдаьд. ХIанз укх сахьата Комаров Владимира дублер ва из, хIаьта а лоархIаме, дукха деза гIулакх деш ва. Верригa а чувол из занятешта, тренировкашта, тохкамашта, наькъашта.

...Юха а хьатIакхаьчар бIаьсти. 1968 шера март. Кхаьла, безаме доаца ди. Летни столове Iохайна вагIа со. Дуача хIаманца безам бац. Корах арахьеж со сигале къайлаяьккхача морхашкахьа. Денга хьежжа чамза я дег чу а. Хьачувоал Беляев Павел. Къовлаенна я цун юхь.

— Жора, наькъа вахачара сахьат хьалхагIа юхава везаш вар Юрий. Из хIанз а воацаш ва...

Тамашийна саькх додаш хул сага. Диканна а вонна а хоам бу цо, ДIадахараши лайнараши чIоагIа дег чу лоаттаду. Минуташ мара ца эшача метте новкъостал дергда диззача итт шера цIаьхха а никъ бе.

Сай цIен балкона тIа дIаравоал со. Иттазза вIаштIардаьча цIеной лакхаленера дIахьежача хьаделлалу тамашийна сурт, бIарг ма-кхоачча ерригa аре дIалаьца улл Москвана юхера хьун кIувс. Гаьнна — къаьнарча киназий бовхьаш. хIаьта уллув — ткъоалагIа бIаьшере, Гагарин Юре цIерагIа космонавташ кийчбу Центр. Укх цIеношка ялхлагIча этаже вахар Юрий. Цун дезал хIанз а бах укхаза: сесаг Валентина, ши йиIиг — Ленеи Галяи.

ХIаьта ер ва из ше а. Моркхаза ларда тIа, цIеношта вIалла гаьна а доацаш латт гезах даь цун гIов. Когашка зизаш дада. Дуккха зизаш

Георгий ШОНИН,
Советски Союза Турпал СССР летчик-космонавт.
(АПН).

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1976 шера 4 марта арадаьннача УказагӀа нйслагӀча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяри доккхий производственни хьокхамаш лоахаш къахьегари бахьан долаш СССР орденаши медалаши еннай СССР юртбоахама гӀишлошъяра Министерства предприятейи организацейи болхлой, инженерно-технически болхлой, гӀулакхерча наьха йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀолла:

КЪАХЬЕГАМА ЦӀЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Баснукаев Зелаудина — «Чечингсельстрой» треста № 920 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна комплексни бригада бригадира.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Сапиев Виталий Яковлевича — «Чечингсельстрой» треста № 223 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна монтажникий бригадира.

КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Пискунов Константин Васильевича — «Чечингсельстрой» треста механизаце управлече бульдозера машиниста.

Тимаев Султан Алавдиновича — «Чечингсельстрой» треста № 101 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна мастера.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Чимаева Ӏайна Бисултановнана — «Чечингсельстрой» треста № 921 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна штукатурий бригадира.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Богатырева Бексолта ПаьтӀамата — «Чечингсельстрой» треста № 432 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна штукатурий бригадира.

Гехаева Ӏайнайна — «Чечингсельстрой» треста № 557 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна штукатура.

Марьубян Карапет Хазаровича — «Севкавсовхозмонтаж» треста № 661 йолча специализированни дӀа-юха лелача механизированни колонна слесарий-сантехникий бригадира.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1976 шера 5 марта арадаьннача УказагӀа нйслагӀча пятилетка плани тӀайпа социалистически декхараши толамца кхоачашдар, керда авиационни техника балха юкъейоалаеш, караерзаеш болх бар, производства эффективность лакхъяр бахьан долаш СССР орденаши медалаши еннай СССР граждански авиаце Министерства предприятейи организацейи болхлой, инженерно-технически болхлой, гӀулакхерча наьха йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Дарсигов Аслан-Умалат Гиреевича — самолета командира.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Марченко Федор Семеновича — авиатехника.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1976 шера 10 марта арадаьннача УказагӀа Ерригсоюзни социалистически яхьета доккхий толамаш дахари лаьттанцара йоахеи хьайбаи продукташ дукхагӀа яхара, уж пачхаьлкхенга йохкара нйслагӀдуча пятилетка заданеш, тӀайпа декхараш кхоачашдеча доккхий къахьегама гӀулакхаш хьахьокхари бахьан долаш СССР орденаши медалаши еннай юрта боахаме хьалхалаттарий йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀолла:

ЛЕНИНА ОРДЕН

Халидов Туз Халидовича — Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза бригадира.

Эсмухамбетов Наурды Акватовича — Шелковской района «Шелковский» племсовхоза вокххатӀа волча жа Ӏуна.

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН

Герасименко Михаил Дмитриевича — Грозненски района «Грозненский» яхача шурий совхоза вокхагӀволча жа Ӏуна.

Оздоев Хьакимий Хьамзата — Назрановски района «Назрановский» совхоза тракториста.

КЪАХЬЕГАМА ЦӀЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Албаков Темирхан Джабраиловича — Шалински района КПСС XX-ча съезда цӀергӀча колхоза председатела.

Балхаева Дутурхан Висингиреевнана — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза доярканa.

Вазаев Ӏаднана — Грозненски района «Атагинский» яхача совхоза тракториста.

Зимарина Ольга Ивановнана — Сунженски района «Победа» яхача колхоза ферма заведующена.

Исламова Сибила Сайт-Ахмедовнана — Урус-Мартановски района Мичурина цӀергӀча совхоза доярканa.

Ломхаев Мусайна — Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза тракториста.

Максименко Евгения Дмитриевнана — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача совхоза звеньевайна.

Махаев Эдильбека — Надтеречни района «Минеральный» яхача совхоза вокххатӀволча жа Ӏуна.

Мусаев Зайнадии Ализовича — Веденски района Кирова цӀергӀча колхоза председатела.

Нагамерзаев Абзота — Шалински района Ленина цӀергӀча колхоза бригадира.

Синиев Ӏилмана — Ножай-Юртовски района А. Шерипова цӀергӀча колхоза бригадира.

Сусаев Уди Исмаиловича — Советски района Кирова цӀергӀча колхоза скотника.

Танталашева Марема — Гудермесски района «Терек» яхача совхоза болхлочоа.

Хасиева Машета — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза болхлочоа.

Шевцов Николай Александровича — Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза тракториста.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Альмурзиев Сулейма Махьмада — Назрановски района «Назрановский» совхоза агронома.

Аскиев Расула — Надтеречни района «Гвардейский» совхоза тракториста.

Беков Махьмада Баматгиреевича — Малгобекски района «Алханчуртский» яхача совхоза шофера.

Гурина Надежда Трофимовнана — Наурски района «Наурский» плодопитомнически совхоза звеньевайна.

Дакаев Муса Сайд-Ахмедовича — Нохч-ГӀалгӀай АССР юртбоахама Министерства дӀа-юха лелача механизированни колонна экскаваторщика.

Дедиев Дукваха Магомедовича — къахьегамхой депутатий Ачхой-Мартановски районни Совета исполкома юртбоахама управлене начальника.

Закриева Аьсета — Шалински района КПСС XX съезда цӀергӀча колхоза колхозхочоа.

Идаев Мухади Юнусовича — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза звеньевойна.

Керимов Салман Саэевича — КПСС Ножай-Юртовски райкома секретара.

Литвин Петр Никитовича — Гудермесски района «Гудермесский» совхоза комбайнера.

Мержоев Ахьмада-Мухарбика — Назрановски района «Экажевский» совхоза шофера.

Нетребо Александр Алексеевича — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза тракториста.

Саитов Ажа Нурлубаевича — Шелковски района Менжинске цӀергӀча колхоза жа Ӏуна.

Тарамбаева Хадышед Хамидовнана — Шалински района «Шалинский» откормочни совхоза болхлочоа.

Туртаев Сулейман Юмалиевича — Шелковски района «Коминтерн» яхача колхоза жа Ӏуна.

Умхаев Янкуша Аптиевича — «Сельхозтехника» Урус-Мартановски районни объединене тракториста.

Хаджимагомадова ПаьтӀамата — Наурски района «Россия» яхача колхоза доярканa.

Хаджиматов Абдулатипа — Ножай-Юртовски района Гагарина цӀергӀча колхоза председатела.

Хамидова Зульфана — Советски района «Новая жизнь» яхача колхоза звеньевайна.

Хасмегова Матовна — Ножай-Юртовски района Калинина цӀергӀча колхоза колхозхочоа.

Цакаева Нуржан Хамзатовнана — Грозненски района Старо-Юртовски птицефабрика птичницана.

Часпиев Ахмед Магомедовича — Грозненски района «Атагинский» яхача совхоза парткома секретара.

Чечелев Иван Никитовича — Сунженски района XX партсъезда цӀергӀча колхоза тракториста.

Эланукаева Амната — Веденски района Орджоникидзе цӀергӀча колхоза колхозхочоа.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1976 шера 12 марта арадаьннача УказагӀа тӀехдина болх а беш нйслагӀча пятилетка заданеш кхоачашъеча толаме къахьегар бахьан долаш СССР орденаши медалаши еннай СССР приборостроене, автоматизаце средствай, управлене системай Министерства предприятейи организацейи болхлой, инженерно - технически болхлой, гӀулакхерча наьха йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀолла:

ЛЕНИНА ОРДЕН

Касьянов Юрий Васильевича — «Электроприбор» яхача Грозненски завода фрезеровщика.

КЪАХЬЕГАМА ЦӀЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Мкртичан Альберт Андреевича — «Электроприбор» яхача грозненски завода керттерча инженера.

Чекуев Ахмет Хамадовича — «Электроприбор» яхача грозненски завода слесаря-наладчика.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Колодезная Валентина Михайловнана — «Электроприбор» яхача грозненски завода штамповщицана.

Сазонов Николай Владимировича — «Нефтегазпромавтоматика» специальни проектно-конструкторски бюро опытни завода токара.

КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Каренин Николай Кононовича — «Электроприбор» яхача грозненски завода шлифовальщика.

Рощупкина Людмила Семеновнана — «Электроприбор» яхача грозненски завода мастера.

Свищева Евгения Федоровнана — «Нефтегазпромавтоматика» специальни проектно-конструкторски бюро опытни завода радиомонтажницана.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Евсеева Надежда Константиновнана — «Электроприбор» яхача грозненски завода прессовщицана.

Заикин Иван Алексеевича — межкдаьттан химически промышленноста комплексни автоматизаце Ӏилма - тохкамеи проектнии института Грозненски филиала отдела заведующе заместителя.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Нестеренко Иван Митрофановича — «Нефтегазпромавтоматика» специальни проектно-конструкторски бюро опытни завода газоэлектросварщика.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1976 шера 10 марта арадаьннача УказагӀа колхозашка гӀишлош хьалъяра нйслагӀча пятилетка плана заданеш кхоачаш тӀехкхоачаши еча толамаш дахар бахьан долаш СССР орденаши медалаши еннай колхозашта юкъерча гӀишлой организацей болхлой, инженерно - технически болхлой, гӀулакхерча наьха йоккхача группана, цу даькъе Нохч - ГӀалгӀай АССР гӀолла:

КЪАХЬЕГАМА ЦӀЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Кайсаров Сайдмахьмада — Грозненски межколхозни дӀа-юха лелача механизированни колонна мастера.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Шмачков Геннадий Ивановича — специализированни дӀа-юха лелача механизированни колонна слесара, Грозненски район.

Яхъяев Абдул-Вадуд Абалхасиевича — Шалински межколхозни дӀа-юха лелача механизированни колонна столяра.

КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Скварцов Петр Ивановича — Шелковской дӀа-юха лелача механизированни колонна каменщика.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Богатырев Михаил Сергеевича — автотранспортни боахама автомобила водителя, Грозненски район.

Сайдулаева Байсари Мудаевнана — дӀа-юха лелача механизированни колонна бетонщицана, г. Грозный.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Беликов Василий Георгиевича — гӀишлошъеча механизаци яра управлене крана машиниста, г. Грозный.

Поляков Анатолий Тимофеевича — Наурски межколхозни гӀишлой управлене столяра.

Тузуркаева Залпайна — Шалински дӀа-юха лелача механизированни колонна бетонщицана.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1976 шера 10 марта арадаьннача УказагӀа Ерригсоюзни социалистически яхьета доккхий толамаш дахари нйслагӀча пятилетка заданеш тӀадоккхий декхараш кхоачашдеча чӀоаггӀа хьинар айдаь къахьегари бахьан долаш СССР орденаши медалаши еннай СССР мелиорацей хий боахамеи Министерства предприятейи организацейи болхлой, инженерно - технически болхлой, гӀулакхерча наьха йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀолла.

ЛЕНИНА ОРДЕН

Войчинко Павел Андреевича — «Чеченингушводстрой» № 2 йолча Знаменски дӀа-юха лелача механизированни колонна бульдозера машиниста.

КЪАХЬЕГАМА ЦӀЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Касаев Мавлет Бецаевича — «Чеченингушводстрой» № 4 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна электросварщика.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Балтин Альфред Карловича — «Чеченингушводстрой» отдела начальника.

Лукьянов Иван Ильича — Наурски оросительни система управлене тракториста.

КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Зурушева Тамарена — «Росводпром» объединене гӀишлой материалийи гӀишлой индустреи Аргунски комбината вибростана машиниста.

Лалиев Сапара — «Чеченингушводстрой» № 2 йолча Знаменски дӀа-юха лелача механизированни колонна слесарий бригадира.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Третьяк Иван Петровича — «Чеченингушводстрой» № 6 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна экскаватора машиниста.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Ахмаров Султан Хамидовича — «Росводпром» объединене гӀишлой материалийи гӀишлой индустреи Аргунски комбината вибростана машиниста.

Воробьев Иван Яковлевича — «Росводремстрой» объединене Шелковской дӀа-юха лелача механизированни колонна экскаватора машиниста.

Исраилова Узулпата Исраиловнана — «Чеченингушводстрой» № 1 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонна изолировщицана.

Шкребец Василий Ивановича — «Чеченингушводстрой» № 8 йолча Гудермесски дӀа-юха лелача механизированни колонна слесаря.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1976 шера 11 марта арадаьннача УказагӀа медицински продукци арахецара нйслагӀча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяр бахьан долаш СССР орденаши медалаши еннай СССР медицински промышленноста Министерства предприятейи организацейи болхлой, инженерно - технически болхлой, гӀулакхерча наьха йоккхача группана, цу даькъе Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Юсупов Султан Хамидовича — медицински инструментийГудермесски завода шлифовщика.

КЪАХЬЕГАМА СИИЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Макеева Людмила Константиновнана — медицински инструментий Гудермесски завода токара - револьверщицана.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Борисова Вера Аверковнана — медицински инструментий Гудермесски завода мастера.

Красноярски край. БархӀ миллиард киловатт - сахьат электроэнерги дьаьй Усть - Хантайски ГЭС-е хьалхара агрегат болх бе йолаелча дена.

10-ча пятилетка хьалхарча шера электроэнерги кийчъяра план ханал хьалха — энергетика Денга кхоачашъе, электроэнергега дӀадодар планагӀа лаьрхӀачул 1 процент дукхагӀа кӀезигде дош деннад электростанце коллективо.

СУРТА ТӀА: Усть - Хантайски ГЭС машинни зал.

Г. ВОЛКОВА сурт ТАСС фотохроника.

КОЛХОЗИЙ ЭКОНОМИКА ЧӀОАГӀЪЯРА

КПСС XXV съездо чӀоагӀдаьча «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегӀабоалабара керттерча лостамий» «Юрта боахам дегӀабоалабар» яхача раздела тӀа дӀаяздаь латт: «Лаьттаех, материально-технически средстваех, къахьегама ресурсех пайда дикагӀа эцаргбола гӀулакхаш чакхдаха, продукци якхарга дӀабода мах лохбе»...

Из фу яхилга да аьлча, продукци якхарга дӀабода мах тепшаме лохбелга Ӏалашдара хӀара боахаме, хӀара колхозе материалашцей ахчанцеи дувзаденна декхараш: дира финансови дисциплина а ерригача материалийи ахчани учет а лелаярца экономически къестаде деза яхилга да.

ХӀанзарча хан-юкъагӀа хьалхарча аргӀагӀа хьаотт экономика дегӀайоагӀача дукхала хьокхамашта нийсса дикала хьокхамаш а.

Из теркал а деш, дувца безам бар са колхозий финансово-боахама гӀулакхий эггара кертерча цхьан даькъах — оборотни средстваш вӀашагӀйохкарах, хӀана аьлча кердача хьалашка дукххача даькъе царех тийша да производственни планаш кхоачашъелга.

Оборотни средстваш вӀашагӀйохкара гӀулакх дӀахо эргадаьккха тоадарах дола дош, практико хьахьокхачох, финансово-кредитни дисциплина чӀоагӀъяра дешаяца цхьана къестаде доагӀа, хӀана аьлча юкъарчал доацаш кредитовани е оттаьча оборотни средстваштa финансировани еча банковски кредито дакъа лацар тӀа-тӀа боккхагӀа практически лоархӀам болаш хул.

Цу материальни ценностий запасаш бизза кхоачам хилдал Ӏалашъяра нормативел эша ца йолийташ лелае еза оборотни средстваш.

Оборотни средстваш колхозашка вӀашагӀтохара хӀанзарча практикагӀа царна финансировани еш ши никъ ба: ший хьавӀашагӀкхета ахчеи юхалург нйца, банковски кредита хьисапера, ахчеи.

Боахама гӀулакхаш лерттӀа лелилга Ӏалашдар дукъа колхозаша, массаза а яхар мо, цар шоай доалахьарча средствашка гобахийтара, юртбоахама производствай продукци маьхала якхарен планаш кхоачашъяра хиланза даргдоаца хьалаш вӀаштӀехьдоах. Цо Ӏалашду цар шоай доалахьарча яхчах пайда белгеи из дукхагӀа хьатӀадоагӀилгеи.

Шелковской района колхозаша 1975 шера шоай боахамаш нормативашка хьежжа оборотни средствашца Ӏалашдаьд. хӀаьта цо тоадир цар производственни гӀулакхаш, пайда алсамбаьккхар. Масала, «Красный пахарь» яхача колхозе нормативашца нийсйча оборотни средстваш 104 процент а йолаш хьатӀабена пайда 28,2 процент ба. «Путь к коммунизму» яхача колхозе а ишта 102 процент оборотни средстваши 17,2 процент пайдеи...

Практико хьахьокх, банко юкъарчал доацаш колхозашта кредиташ телача хьалашка колхозни производствапа из цхьатарра юкъекхухьаш ца хилар.

Экономически дегӀаяхкара боарамаш бе-бе долаш йолча колхозий боахама-финансови гӀулакхашта яьча анализо хьахьокхачох, цхьадолча боахамашка кредит дӀалоаца оборотни средстваш 15—20 процент мара хилац, хӀаьта шоай доалахьара оборотни средстваш тоъаш йоацача вокх боахамашка оборотни средстваша дӀалоаца кредит 80—90 процентага дӀакхоач. Цу тайпарча боахамех я Советски, Веденски, Шалински районий колхозаш.

Мехка халкъа боахам дегӀабоалабара керттерча лостамашка белгалдоаккх, дӀадахийтар хьахиннарашца даим диста йиш хургйолаш, дӀадахийтача хӀара сомо юха хьалур ма-могга дукхагӀа хилийта а гӀерташ, социалистически экономика совленех биззагӀа пайда эцара дарда тӀа общественни производства эффективность лакхъелга данза даргдоацаши социально-экономически лоархӀамеи хилар.

А. БУХТИЯРОВ.
Госбанка республикански контора экономист.

ХА ЗЕХЬА ЦА ЙОАЕШ

ИттлагӀа пятилетка — дикала пятилетка йолга кхета а деш, деррига балхаш ма-моггa дикагӀеи лоацацача ханеи чакхдаха социалистически декхар тӀа а нйца къахьегаш ва «Наурский» совхоза хӀара комсаш лелаеф, механизатор.

БархӀлагӀа апрель тӀакхоачаш 480 гектара комсий гаьнашта гонахьара лаьтта цамцадаккхара аьхад. Из болх беш хӀара дийнахьа юкъера лаьрхӀача 16 трактор хул. Са тессача денз боад къовлабаллалца болх бу механизатораша. Трактористаша Н. Сушкос, А. Фрейда, В. Назарова, А. Фролова беча балха къаьстта раьза ба совхоза кулгалхой. Комсий гаьний гонахьара юкъера лаьрхӀача 10—13 гектар лаьтта оах дийнахьа царех хӀаране, норма 5 гектар йолаш. Боккха теркам тӀабохийт болх дика бара.

Шерра яхь яьржай боккхача низаца фо детташ лаьттан кӀалара комсий гаьнаш хьамукъайоахача агрегаташ тӀа болх беча механизатораштa юкъе. Низ дӀакхоачар ду цар балха ханах ма-могга дукхагӀа пайда хилийта гӀерташ къахьегаш. Болх дӀаболабе шоай агрегаташ кийчъяра са тассалехьа кхай тӀа боагӀа, боад къовлабелча мара цӀа а болхац. Балха норма шозза дукхагӀа кхоачаш ца еш ди дӀадахийтац механизатораша П. Веденеева, Ф. Ковалева, А. Третьяка, И. Тимофеева, кхычар. Уж толамаш даха карагӀдоалийт беррига механизатораш цхьа барт, цхьоагӀо йолаш, шоайла новкъостал де кийча болаш къахьегаро. Цхьанне агрегат ехача из тоаяра низ дӀакхоача новкъостал ца деш тӀехьвалац кхывола механизатор.

Дукха нах хул хӀанз кхашка лаьтта кӀалара хьамукъаяьха комсаш йоӀаш. Балха юкъа опыт йолча къахьегамхоша Берсаева Халипата, Петричева Прасковьяс, Абуева Завание, Арсанукаева Хайрата, Харсаева ПӀаьтамата юкъера лаьрхӀача 600 комсий га йоӀ хӀара дийнахьа, нормагӀа 160 га яӀа езача.

ТӀатеӀӀа къахьегаш ба комсий бешамашка шпалера тоаеш, комсаш хьалъехкара эша гӀирс кийчбеш бола болхлой а.

Укх шера хӀара гектара тӀера 62,5 центнер комсаш чуъя социалистически декхар тӀайпад «Наурский» совхоза комсаш лелаераша. Шоаш лаьрхӀар толамца кхоачашдара тешаме лард йоллар дукъа зехьа ха ца йоаеш шоай еррига торонаш оарцагӀъяьхa хьинаре къа а хьег цар.

М. ХАМАТХАНОВ.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

СВЕКЛАШ ХЬУВКЪИЙТАРА

КПСС XXV съезда решенеша доккхий декхараш оттадаьд мехка свеклаш лелаераштеи шекара промышленноста болхлоштеи хьалхашка. ИттлагӀча пятилетке 95—98 миллион тоннага кхоачаш дукхагӀа хила еза йоаха свеклаш, хӀаьта кийчъераш — 89,5 миллион тоннага кхоачаш. Ужжал дукхагӀа кийчъе лаьрхӀад уж эггара хьалха цар хьувкъам дикка лакхбара, технологически дикал тоаяра, кулгашца хьега къа паьха санна кӀезигдара, продукце единица якхарга бода мах лохбара чотах.

ИттлагӀча пятилетке хӀара шера 190 эзар тоннал кӀезигагӀа йоацаш свеклаш кхеен 180 эзар тонн йохкеи езаш ба Нохч - ГӀалгӀайчеи свеклаш лелаераш.

Шекара свеклаш — лаьтта тӀаьда хилар геттара чӀоагӀа дезаш йола культура. Цудухьа чӀоагӀа лоархӀаме да бӀаьстан юхье тӀоадал ца йойтар, цу гӀулакха лаьттанна обработка яра эггара дикагӀа йола системa юкъеяккхар.

Карарча шера башхало я, гидрометеорологически службо беча хоамагӀа, тӀоадал кхоачам болаш ца хила тарлуш хилар. Цудухьа лоархӀаме да, лаьтта кийчдара, тӀоадал чусоцаяра балхаш дикагӀча ханашка чакхдоахилга Ӏалашдар.

Свеклай хьувкъам лакхбара дикка боккха кхоачам ба оттадаьча боарамашка хьежжа минеральни удобренеш тессар. Цхьабакъда гурахье а денз из гӀулакх даь моттигаш ерригаш а яц. Тукий цхьадола дакъа хӀанззе а, свеклаш дӀаселе хьалхагӀа йоаккхаш йола культиваци яккхале хьалхагӀа, дӀатасса деза.

Къаьстта лоархӀаме да лаьттанна эггара нийсагӀа йолча ханашкеи дикеи обработка яр. Цу гӀулакха керттера эшар кха шаьрделгеи цамцадоаккхилгеи да, хӀана аьлча тӀаккха вӀаштӀехьдоал ги цхьатаррарча боараме кӀоаргга лаьттах дахийтеи дикагӀа тӀадалийтеи. Оахам ханал хьалха цамцадаккха велча — топпар хул, ха тинначул тӀехьагӀа даккха велча — дарбалаш хул. Из болх цхьан-шин дийнахьа бэь баккхара шерра кха чулоацача агрегатех пайда эца беза дукъ увзаш гусеничи тракторaш а йолаш.

Массаза а яхар мо, тӀагӀоллара тӀоа дика цамцабоаккх шлейфаши макхаши тӀехьатайса агрегаташ шозза хьали Ӏои чакхьалийтача, хӀаьта шлейфаши макхаши хьалха-тӀехьа хӀара кхайга хьежжа дӀанийсде деза. Цхьабакъда массаза а эггара тӀехьагӀа чакхьяла еза кха шаьрдеш, цамцадоаккхаш. тӀагӀоллара Ӏотоӏадеш йола кечал. Цу гӀулакха оахама зулув токхаду шлейфмакхаши фу дӀадувча хана тӀехьатувса дайга макхилгаши.

Укх бӀаьсти свеклаш дӀаселе еш йола обработка хий кӀезигагӀа доврдолаш йича геттара лоархӀаме хурга. Свеклаш дӀаеле кхай гӀа еш йола обработкеи уж дӀаерш — бӀарча цхьа технологически процесс, хӀаьта из ха юкъе ца йолийташ цхьана чакхъяккханза а яргьяц. Из фу яхилга да аьлча, из да, сеялкаш фу дӀаделе еш йола обработка ечеи гербицидаш дӀатоссачеи агрегата тӀехьа йолаялийта еза яхилга.

Кхай тӀа лаьттангарча хьалага хьежжа цкъа е шозза ю фу дӀаделе еш йола обработка. Нагахьа санна из цамцадаьнеи кхоачам болаш тӀаьден дале 5—6 сантиметр кӀоарга цкъа йича тоъаргья. Оахам ӀотоӀаденнача кхай тӀа гӀолла хьали Ӏои шозза агрегат чакх а йоалийташ ю обработка.

Цхьабакъда уж деррига балхаш деча хана йизза кхоачашъянза яргьяц цхьа бокъо— оахам кӀезигагӀа тӀакӀалтӀадоахачеи цу хана тӀоадал йоа ца ечеи кечалашца е еза обработка. Цу гӀулакха эггара дикагӀа я тӀехьатайса макхаш а долаш йола культиватораш — УСМК-5, 4 А, 2 КРН-2,8, кхыяраш.

Ховш да, фу лаьттах кӀоарга чудолилга дӀаделе хьалхагӀа еш йола обработка дикеи кӀоаргеи ярга хьежжа нийслуш хилар. Цудухьа из болх беча хана юкъеяха мегаргьяц КП-4 А, КПН-4Г яха Ӏанара е кхыйола тӀаьска хьисапера шерра кха чулоаца универсальни лапаш йоахка культиваторaш. Цар доккхий дарбалаш дут кхай тӀа, сов чӀоагӀа тӀакӀалтӀа кхувс лаьтта, оахам докъаду. Из бахьан долаш фу тӀийхига а кӀоарга а дуж, тӀаккха из нийлха доал тӀа.

Свеклаш шоай ханнахьа дӀаца ювш дӀаахийтача хӀара дено гектара тӀара йоала свеклаш 4—5 центнер эшаю. хӀаьта йоачаш кхоачам болаш ца хулача шерашка — 7—8 а дукхагӀа а центнер. Из бакъду шекара свеклай Ерригсоюзни Ерригроссийский Ӏилма-тохкама институтий а мехка бе-беча зонашкарча цар сета а опыташа.

ХӀара къаьсттача кхай тӀа дӀаювш йола шекара свеклаш цхьан-шин дийнахьа дӀайийна яханза яргьяц, цуина тӀехьа деш дола Ӏунал. эггара хьалха, зӀырг тохале лаьтта цхьатарра цамцадаккхилгеи зӀыргаш нийлхаделгеи аттача даккхар духьа. Из де вӀаштӀехьдаргдац деррига балхаш групповой методагӀа чакхдоахаш хилчеи фу дӀадув массех агрегат цхьан кхай тӀа гулъеш хилчеи мара.

Хьадда хӀара кхай тӀа дӀадувргдолча фун боарам чийча оттабаро дикка новкъостал ду, кулгашца дукха къахьега а дезаргдоацаш, зӀыргаш цхьатарра, нийлхали листали боарамагӀа а йолаш, тӀадалара. Цу хана къаьстта чӀоагӀа хьожаш теркалде деза укх тайпара хьалаш: фу тӀадаргдолаш хилараx лабораторе бенна тешам, кхай тӀара оасар, Ӏа доаккхаш цу тӀа йиса зуламдергаш, болхлой низаца боахам Ӏалашбар.

Гербицидаш йоацаш хуле; оасаро дикъача кхай тӀа эггара дикагӀа бола боарам — погонни метр тӀа 32—35 ги дӀадер. Хьаддача хьалашка хьежжа агротехника нийса кхоачашйой. цхьа метр мугӀар тӀа 20—22 зӀырг тӀадалга Ӏалашду цу тайпарча боарамо. Нагахьа санна кха цӀена хуле, 22—25 ги дӀадийча кхоачам ба 12—14 зӀырг тӀадалара, хӀаьта механизированно нийлхъе йиш а хургья. Оасарах цӀена долча кхашка гербицидехи дӀадера кондицеш лакха йолча фухи пайда эцаш хилча, «Джалка» яхача совхозерча Делиханов Салмана механизированни звенос хӀара погонни метр тӀа 15—18 ги дӀадув, хӀаьта кулгашца лоадама къахьега ца дезаш лакха хьувкъам а кхебу.

Укх шерарча бӀаьстан хьалашка тӀадаьнна зӀыргаш зуламдергаша толхадергдац алга яллац. Цудухьа тӀадаьннача зӀыргашта шоай ханнахьа обработка елга вӀаштӀехьдаккхара технически средстваш ядохимикаташ кийчъянза яргьяц.

4—5 сантиметрал тӀийхигагӀа доацаш дӀадийна хила деза свеклай фу. ТӀадаьнна зӀыргаш сов нийлха ца далийтар духьа, свеклаш дӀаювча хана мугӀараш нийсеи шоралла цхьатарра юкъ юкъе йолийтан хила деза. Фу дӀадувш кхай тӀа гӀолла лела агрегаташ сахьата 4,5—5,5 километрал сихагӀа лела йиш яц. Уж сов сиха лелаш хилча, къаьстта а кӀезигагӀча боараме фу дӀадувча хана, мугӀарашка дӀоахаллеи кӀоаргаллеи лерттӀа бустам болаш дижац из. Кхай йистош а геттара дика а хьожаш дӀае еза.

Тахан вӀалла данза даргдоацар — свеклаш дӀаер хӀанз йоаш йолча технически средстваех кхоачам а баь, агротехнически приемий еррига комплекс юкъейоалае леохӀача промышленни ларда тӀа доаккхилга.

Механизированни Ӏунал де доладала деза свеклаш дӀайийначул тӀехьагӀа кхо-дийн ди мадаьллинге а. Оахама тӀагӀолла кховра ца лоацадалийтар, фон температуреи гина нийса лоаттаяр а хӀаьта иштта оасар хьатӀа ца далийтар а духьа зӀырг тохалехьа массе метте цамцадаккха деза лаьтта. Шозза макха баккханза ца боалаш а каст-каста моттигаш нийслу, нагахьа санна йоачан хиннаяле е зӀыргаш хьалтӀа ца доалаш гайнадале. Из болх чакхбаккхара пайда эц гусеничи трактора, дайга макхаш тӀехьа а тайса вӀашагӀъехкача шерра кха чулоацача агрегатех. Массе метте цхьатарра оахам цамцадаккхара дикагӀа йола ха ца тиллийтар чӀоагӀа лоархӀаме да. МугӀарч белталдаьннача хана царна юкъера йовхьаш механизмашца цамцаяха еза. Мах баь варгвоацаш боккха ба цу агроприема лоархӀам, къаьстта а кӀезигагӀча боараме фу дӀадувчеи нийлха тӀадала тарлучеи кхашка.

Боккъонца эггара хьалхара ши лорд хьахулача хана механизмашца нийлхданза даргдац зӀыргаш. Цул тӀехьагӀа мара мегаргдац тӀадаьнна зӀыргаш кулгашца нийсде доладала, вӀаштӀехьдаргдац из болх 10—12 дийнахьа бaь баккха.

Свеклай кхашка дика вӀаштӀехьаьккхача техникаx пайда а эцаш свеклаш кулгашца нийлхъе леохӀаш хилча, бутт а кхы дукхагӀа а ха йов свеклай гӀов хьалнийсденна ца доалаш, цудухьа дуккха а дукхагӀа къахьега дезаш хул, свеклай хьувкъам лохлу. ХӀаьта цу тайпара гӀулакх нийсдалийта мегаргдац.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
Нохч - ГӀалгӀай АССР юрта боахама министерства керттера агроном.

Доазол дехьара

Чилийски патриотий къовсам хьаллоацаш митинг хилар Софии.

Цига гулбеннарашца яр Чиле компарте Генеральни секретара ши йоI: Корвалана Вивиани Мария Викторияи (сурта тIа — юкъе латтараш).

БТА-ТАСС телефото

КЕРДА IАЬДАЛАШ ЮКЪЕКХАХЬА

Советски наьха сакхетам махулла лакхбар — коммунистически парте шийна хьалхашка увттадеча керттерча декхарех цаI. КПСС XXV съезда решенеш тIеи материалаш тIеи дукха терко яьй массе оагIорахьара дегIавена, политически кхетам лакха болаш советски саг хьалкхевара дешай. Уж декхараш толамца кхоачашдара гIулакхо дIадех эггара хьалха дIаяхача заман зуламерча гIулакхех, дына влиянех цун сакхетам мукъабаккхар.

Советски наьха вахар, цар культура, Iилман - технически революци дегIаахаро, социалистически къамаш даим гаргаухаш латтарах советски нах яха керда исторически общность хьахиларо торо хулийт дынах тIехьдиса зуламе гIулакхаш наьха сакхетам чура дIадаха, къона тIехье атеистически кхетам болаш кхее.

Цунца цхьана дынах тIехьдиса зуламе гIулакхаш наьха сакхетам чура дIадоахаш беча балха юкъе боккхача лоархIаме ба идеологически болх.

Ховш ма-хиллара, дынах тIехьдиса зуламе гIулакхаш дукхагIа лелаш да наьха быте. Цудухьа царца лоаттабеча къовсаме боккхача лоархIаме да къахьегамхой быт эргайоаккхаш, къаьнарча ца эшача Iаьдалех из мукъайоаккхаш болча балха методехи формехи пайда эцар. Къахьегамхошта атеистически кхетам балара балха формаех цаI я дынца дувзаденна доаца керда советски обрядаши Iаьдалаши вахара юкъекхахьар. Цар торо лу наха эстетически кхетам бала, коммунистически морала принципий ларда тIа уж кхебе.

Тха района партийни советски органаш дукхагIа терко е яьннай бахача наьха быте керда советски граждански Iаьдалаш юкъекхахьара деша. Дуккхача активисташа хьинаре кхетама болх бар бахьан долаш керда дезалаш керттерча даькъе зIамига сага йоIи шоайла дезарах вIашагIкхет. Цхьайолча юрташка, масала Долакх-Юрта (юртсовета председатель нов. Джандаров), урдош дахац мехкарех. Саг йолаяра, бер дара торжественно регистраци еш дукха моттигаш нийсъенай районе. Уж хIанз а еш я Экажкъонгий-Юртарча, Долакх-Юртарча, Сурхо тIарча юртсоветашка.

1975 шера Iодаьча 1270 бера регистраци яьй районе, царех 170 бера торжественно а еш. 420 саг сна моттиг нийсъеннай, царех 198-нена торжественно регистраци яьй. Из дукха дукхагIа хул 1974 шера хиннача.

ДIадахача шера райсовета депутаташеи керда советски Iаьдалаш вахара юкъекхахьара йолча комиссеи дакъа а лоацаш торжественни хьалашка регистраци йир оаха Албогачиева Радимхан хлебоприемни пункта заведующега Ганижев Саварбекага маьре яхара, Долгиева Хадижат студентага Эсмурзиев Исроапилга яхара, Тумгоева Хадижат АТП керттерча инженерага Марзаганов Османага яхара, ишта дIахо. Иштта регистраци яьй кхыча къаман саг йоалаяра-яхара.

Укх шера керда советски Iаьдалаш вахара юкъекхахьара йолча комиссе лаьрхIад района предприятешка «Граджанашта регистраци яра лоархIамах» лаьца лекцеш еша. Саг йоалаяра-яхара, Iодаьча берашта регистраци янза йиса моттигаш гучаяхара тIаерзаяь еша лаьрхIай уж. Укх шера шоллагIча квартале шиъ «зотон» цаI «дошон» хьоалчагIаш де лаьрхIад оаха.

Районе духхьашха дIадоладаьд торжественни хьалашка паспорташ хувцилга. Укх деношка № 3 йолча юхьерча школе гулбелар даьй-нoaнoй, педагогаш, райкома викалаш. Гулбеннараш даькъала бувцаш хьалтеха лоахкар лозунгаш, транспаранташ: «Со СССР гражданин ва», «Керда паспорташ даькъала хилда, шун!» кхыдараш.

Гулбеннарашка моэршал хоатташ къамаьлаш дир школа директора Д. Ш. Беркенхаева, парте райкома секретара А. М. Тутаева. Цул тIехьагIа къамаьл де дош лу вай Даьхен столице Коталон Байракха кIал сурт даккха бокъо яккхача, тIехдика дешача 10 класса дешархочоа Хаяури Лидайна.

— Духхьашха эц аз паспорт, — аьлар цо. — Партена доккха баркал оал оаха, дешархоша, советски наьха хьалторо тоаяра, царга дешийтара, уж культурно дегIаахара цо дукха йоакко ярах. Кердача паспорто сона бокъо лу боккхагIбарашца цхьатарра къахьега, кхы а дикагIа деша декхарийла ю.

Цу дийнахьа хиннача «торжественни сайрене йийшар «Советски паспортах» йола Маяковске стихотворени, хIаьта школерча халкъа инструментий оркестро доккха концерт оттадир. Укхаза хиннарий дегаш гIоздоахаш чаккхъяьлар из сайре.

КарагIдаьнначох кхоачам баь Iе йиш яц. КПСС XXV съезде КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева ше къамаьл деш тха болх а хьоахабир. Идеологически балха юкъе тхоашкара доагIа дакъа юкъедахьа, вахаро дIа мадехха болх эргабаьккха тоабеккарийла да тхо. Цудухьа тхоай беррига низ тIабохийтаргба оаха балха кхоачамбоацараш ца нийсдалийтара.

М. БОГАТЫРЕВА,
г. Назрана райЗагса заведующи, керда советски Iаьдалаши обрядаши вахара юкъекхахьара йолча комиссе председатель.

ЛЕНИНА ПАРТЕЦА ОАГIУВ А БОЛАШ

КПЧ Пражски горкомерча парте ветераний комиссена керте латт укх статьяй автор Антонин Черны. 1925 шера къона коммунист волаш Советски Союзе венав из болх беча кагирхой эггара хьалхарча делегацена керте а латташ. КПЧ тIеххьарча бархI съезда доакъашхо хинна Антонин Черны Чехословаке Коммунистически парте XV съезда делегаталла хержав.

Чехословацки столицерча бIаь ткъо эзар болча коммунистий цIерагIа КПЧ XV съезде тха делегаце дIакхайкадергда Центральни Комитета никъ ше бизза хьаллоацаш хилар, мехка социалистически общество хьалъеча укх тIеххьарча пхе шера даьхача толамий чIоагIа мах а беш.

Оаха съездага хоам бергба Прага къахьегамхоша дIалахача пхе шера деррига керттера декхараш кхоачашдаь хиларах. Дог тешадеш хьахьокх из цифраша: еррига продукци 1970 шерарчул 32,3 процент дукхагIа арахийцай, хьалхагIа дIадахача итт шерарчул дукхагIа дIаеннай чуIе моттигаш. Болх бе йолаялийтай метро эггара хьалхара трассеи ший тайпара гIирс — К. Готвальда цIерагIа тIийи.

Чехословацки столица хIанзара болхлой класс — социалистически къахьегама 12 эзар бригада, эзар совгIа комплексни рационализаторски бригада. Цар массане а толаме кхоачашдеш латт езача событе сийна 400 миллион крона маьха продукци арахеча аьнна съездал хьалха гIайна социалистически декхараш. Столицерча дуккхача хьалха латтача предприятеша еннача предложенегIа 3 апрела ди дерригача халкъа субботник да аьнна хьакхайкалаьа.

Пражаний къахьегама хьинаро хьахьокх ерригача республика вахар. Отчетно - хоржамий собранешка, партийни конференцешка итогаш яьй Чехословаке коммунисташа, хьагучадаьхад хIанз а долаш долча кхоачамбоацарий бахьанаш. Тхо бокъонца дог тийша да, КПЧ XV съездо белгаллергдола эггара бехктокхамегIара декхараш толаме кхоачашдергдолгах. Тха из дог тийшад тха халкъа творчески хьинар чIоагIа айдаларах, коммунистий парте кулгалца иразе вахар хьаллдеча керда коталонаш яха лаьрхIа из хиларах.

Тха парти хьахинна 55 шу дузаш хургья XV съезд. Цу дено Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци дагайохийт тхона. Дуне цецдаькха итт ди тхона хьокхаме а хинна дIаэттад — коммунистий парте кулгалца котало йоаккхалургья болхлой классага! Владимир Ильич Ленина, кхыча гIорбаьннача большевикий хьехамаш, цар даь новкъостал КПЧ кхоаненна мах баь варговоацаш боккхача лоархIаме хилар. 1945 шера Советски Эскаро Чехословаки мукъаяккхарах низ болаши эшвергйоацаши хилар тха парти къаман-демократически революци йоаккхаш, 1948 шерарча сийлахьча феврале. Тхона массанена а дика дагайоагIа парте исторе чухь кризис эттача хапара урокаш. Сенца дусталургда цу хана унахцIена низаш хьаллацара, контрреволюционни переворот е кийчлуш хинна ревизионисташ хийра бахара КПЧ хьийга къа!

ЛаьрххIа хьеж тхо советски коммунистий гIулакхашка, оаха массаза а доккхал ду общественни событей марксистско - ленински анализ дика е царна харах, хьаувтташ. йола проблемаш къоастаеш цар лелабеча творчески наькъах. Тхо гIаддолх тхоай дикахетараштеи йоакхонней советски доттагIашца дагадовла, цар йIаьхий опыт хьаэца тхоай торо массаза хул. Тахан оаха доккхал деш дола толамаш хургдацар, нагахьа санна Советски Союзо, цун Коммунистически парте тхона массе оагIорахьара вежарашха новкъостал ца доре. Вай партейи халкъийи доттагIалах латт Чехословаке къаман кортамукъален, паччахьалкхен, кхерамзлен, социалистически дегIаяра тешам.

ЧIоагIа мах бу оаха массе тайпарча оппортунизмана духьала КПСС-о принципиальной тIагIерттаи лоаттабеча къовсама. Советски коммунисташа лаккха айяь лелаю Ленина байрах, адамле сийрдача кхоаненга — коммунизмага бода никъ хьахьокхаш дола ленински васкеташ тешшаме кхоачаш а деш.

Чехословацки коммунисташ чIоагIа уйла тIаяхийта ладувгIаш хилар КПСС XXV съезда балхага. Телевидени бахьан долаш йиш хилар тхога цу исторически событе доакъашхой а хинна дIаотта. Хьаькъали нийса дари, дувиаш дар гуччахьеи къостам болаши хилар шоай низах бIубенна, кхоаненах дог тийша хилар, социализм котъяьккхача эггара хьалхарча паччахьалкхен кхела хьалхара меттел, деррига адамий кхелашта хьалхара а сийлахь - боккха бехктокхам хеташ хилар - цу дерригача хIамаша кIоарга уйлаш тха дегашка ца йоссае йиш яцар.

Советски халкъа хьал-торои, Лаьттан тIа мел волча сага иразеча кхоанеи йоакхо еш, гуманизмаи пролетарски интернационализмаи уйла йолаш яр КПСС ЦК Центральни секретара новкъост Леонид Ильич Брежнева XXV съезда яь КПСС ЦК Отчетни доклад. Тхо цец ца даха йиш яцар КПСС-о, берригача советски наха баьча кхолламеча балха итогашеи иттлагIча пхе шера плана доккхийча декхарашеи. Ираз долаш я цу тайпара перспективаш дунена хьалхашка хьаелла могаш йола парти, ираз долаш да из де йиш йола халкъ! Из капиталистически общество экономически кризиса кегара юккъеерзаяьча, кхоаненга доаха дог дайна йолча, морально йоассаеннача хана.

Цунга хьежача къаьстта эсала я цхьаккха хIама къайла ца хьоча реакце позице тIа баьннача маоистий политика. Берригача коммунистий деза декхар — хIанзарча пекински кулгалхой антисоциалистически платформа ма - могга хьагучаяхар.

Советски коммунистий съезда оамаду тхо марксистско-ленински хьехама цIенала моллагIча тайпара а тIаккхувдараш хоадамболлаш юхабетта. Сов беза мах белар оаха кризисни шерий опытах коммунизма сийлахь - йоккхача идеалашта, пролетарски интернационализмана кIезиг-дукха а тIера дайлача моастагIий лагере волаш хилар кхетадарах. «Чехословацки коммуниcташтеи тха мехка берригача къахьегамхоштеи, — КПСС XXV съезда трибунера ше къамаьл деш белгалдаьккхар КПЧ ЦК Генеральни секретара, ЧССР президента новкъоста Густав Гусака, — социализм хьалъеш доахкача тха революционни практике марксизма - ленинизма идеяш творчески юкъекхахьара гIулакха кхетам телеи дог урувттадуи лакъаргбоаца хьаст корабоагIа Советски Союза Коммунистически парте йIаьхийча опытацара, цун XXV съезда балханара».

Тхоай XV съезд гаргакхоачаш оаха дег тIара моаршал дайт берригача советски коммунисташка. Советски халкъа къахьегама турпалалах доккхал а деш, оаха дIахайт тхоай цунца цIена дог-уйла хилар из лоархIаши дукха дезаши, цунца доттагIал долаш тхоаш хилар.

Вай партеши халкъаши вежарашха цхьоагIо йолаш хиларах латт машар чIоагIбаргеи коммунизмаген бодача наькъа тIа дIахо коталонаш яхара тешам.

Антонин ЧЕРНЫ,
КПЧ XV съезда делегат.
(Прагопресс — АПН).

КОСМОС—МАРКАШ ТIА

Маршак — уж къаьга биъсабаргаш, кхосабаргаш — цар массане а шоай къаьсттача меттаца дувц космос караерзаярах.

Космически зама хьайнйлла СССР космически филатели хьакхеллар а я. Эггара хьалха цунна юхь дIайолаяьй 1959 шера эггара хьалхарча Лаьттан искусственни спутникана хетаяьча шин марках латтача сере. Цхьабакъда хана бокъонца бола лоархIам 1951 шера 15 августе, гаьннара хьагуш гIетта йода ракет а йолаш К. Э. Циолковске портрет тIадоалла марка почташка араяьннача хана денз бе болабаьб.

Ю. А. Гагарин Лаьттанна гонахьа гобаккха вахача хьалхарча шера купонаш а тIехьа 4 марках латта сери арахийцар СССР бувзама Министерства. Символически да маркаш тIа дийхка сурташ. Бе-беча бесашца хьахьекхад цар тIа, седкъий сигале я гуш, гIетта дода кема, хIаьта купона тIа— космонавта факсимила тIа — «Ю. Гагарин». Цу сере юхь дIайолаяьй дикача традицена — космонавтика цIей филателистически выпускашца белгалдахара.

1963 шера денз, «Космонавтика денна» хетаяь къаьстта маркаш арайоах хIара шера.

1968 шера денз дунен халкъашта юкъера цIей санна а белгалдоаккхаш да из ди. Дунен халкъашта юкъерча авиационий федераце (ФАИ) 61-ча Генеральни конференце яьча решенегIа Дерригдунен авиацеи космонавтикан ди да аьнна хьакхайкадаьд 12 апрель. Цу денна хетаяь почтови маьха меттел лелаш кIезига знакаш яц Советски Союзе а кхыча мехкашка а. Уж хIанзле а 100 гаргга я.

Укх шера космонавтика денна хетаяь, саг эггара хьалха космосе ваха 15 шу дизарца дувзаденна, юбилейни «космически» 4 маркеи цхьа блоки арахийцай СССР бувзама Министерства.

Лехкаш долча космически кемашца сигала даха кийчо яра лоархIаме лагIа хилар хьайбашта даьча медико-биологически тохкамех. Эггара хьалха опыт яь, сигала дахийта а филателеца белгалдаьккха а хьайба да Лайка яха жIали. 1957 шера 3 ноябре Лаьттан шоллагIча советски искусственни спутника кабиня чу а хоадаь космосе дахийтад из. Лайкал тIехьагIа космосе хиннад Белкеи Стрелкеи, Чернушка а Звездочка я, Уголеки, Ветероки. Филателеца малха йитай цу дерригача хьайбай цIераш.

Дукха маркаш я «Космос» яхача серех йолча спутникашта хетаяь. Цар новкъосталца вай мехка Iилмахоша дуккха Iилман эксперименташ чулоацаш йола тохкамий массе тайпара программа чаккхйоах.

Согарча коллекцеца кIезига яц Марси Венереи яха планеташ Iомаяра даькъе вай мехка карагIдийннача хIамаех, «Электрон», «Молния», яха а кхыйола а спутникаш сигала яхийтарах дувцаш йола маркаш.

ХIаьта, кхетадеш ма-дарра, «Космос» яхача темах язъяь дукхагIа йола почтови маркаш юкъарчал доацаш Вселенни тохкаши караерзаеши бараштa хетаяь я.

...1965 шера 18 марта дар из. Лаьттанна гонахьарча орбита тIа даьккха «Восход-2» яха кема-спутник Лаьттанна гоннахьа шоллагIа гобоаккхаш дар. Къаьстта ший тайпара скафандр тIа а ювхаш, лораву система ший къаьстта а йолаш кабина чура араваьннав космонавт, тIаккха Беляев Павела лехкаш хиннача кема чу а воацаш, ара юккъе гIолла ше цхьаь водаш 12 минут яьккхай цо.

Иштта дунен тIа эггара хьалха юкъарчал доацаш космос караерзае волавеннав саг. Космос караерзаяра историна юкъе керда оагIув язъяь из турпал вар советски саг — Леонов Алексей. Саг эггара хьалха космосе аравалара хетаяь 50 гаргга маркеи дукха кхыйола филателистически материалаши арахийцай СССР бувзама Министерстваи кхыча мехкий почтови ведомствашеи. А. А. Леонов космонавт хиларах вайза ца Iеш, художник-фантаст, космос караерзаяра хетаяьча почтови маркай 3 сере автор хиларах а вовзаш ва филателисташта.

Почтови маркаш тIа эггара хьалхарчарца цIи малха яьккхай эггара хьалхарча кхалсага-космонавта Николаева - Терешковай, хIанз советски кхалнаьха Комитета председатела.

Почтови маркаш тIа цкъа бIаргадайна Iац вайна берригача советски космонавтий сибаташи цIераши.

Тахан космически тохкамий дика белгало я дерригача дунен тIа лоархIам болаш уж хилар. Космически заман из белгало къаьгга хьахьекхай филателе тIа. 1975 шера филателисташа шоай альбомашта юкъеехкар СССР-еи США-и гIоръяьнна «Союз—Аполлон» яха космически эксперимент геттара дика кхоачашъяьча советски космонавташтеи американски астронавташтеи карагIдаьнна денале гIулакх малхадоахаш йола хоза кийчъяь итташ маркаш.

Нагахьа санна 1957 шера алхха биъ мехко (СССР, ГДР, СРР, ЧССР) космически тематиках йола 15 марка мара арахийца хиннаяце, 1975 шера каталогаш тIа ба 4 эзар гаргга уж арахийца дунен бIаь совгIа мохк. ХIаьта СССР космически коллекци 260 маркахи блокахи, маркаш тIайоахкача 170 беттах, маркаш тIайоахкача 60 карточках а къаьстта почтови гIулакхашта лаьрхIача 280 штемпелах а латташ яр. Ерригаш а лаьрхIача уж яр 770 филателистически объект.

Из Iалаьмате йоккха материал я, коллекци а еш вIашагIтехачули Iомаьячули тIехьагIа моллагIчоа а Вселение къайленаш йовза, ший мукъа ха паргIатеи сакъердамеи дIаяхьа новкъостал дергдолаш йола.

А. СТРЕМОУХОВ,
филателистий Ерригсоюзни общества, член, ВОФ активист.

Спорта хоамаш

«ТЕРЕК» КОТЪЯЬЛАР

ФУТБОЛ

Мехка нийс городе самардийнахьа дIайолайир 1-ча лигерча командашта юкъера СССР футболагIа йолча чемпионата юххьанцара матчаш. Цу дийнахьа Грознерча С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе «Терек» команда турнира хьалха матч дIайолайир Запорожьерча «Металлург» команда футболисташца.

Цу матче счет 1 : 0 йолаш «Терека» футболисташ котбаьлар.

Ошаев—Грозне чемпион

Чакхъяьннай города Грозне маIача наха юкъера чемпионат.

Чемпионата лидер хинна Ошаев Хажа - Мурад иттлагIча туре а котваьлар, итт очкох 8,5 а йоаккхаш города Грозне 1976 шерара чемпион хилар нох. ШоллагIа моттиг яьккхар Р. Алимова, кхоалагIъяр И. Чапанова.

Цар бокъо яьккхай укх шера хургйолча Нохч - ГIалгIайчен финале дакъа лаца.

Котбаьннарашта горспорткомитета дипломаш делар.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 апрель
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Iуйрийнара гимнастика. 9.30 — Бт. Бераштa бола фаьлг. 10.00 — Дайноаной, шоана. 10.30 — Бт. «Iуйрийнара почта» музыкальни программа. 11.00 — Бт. Ленински совгIат лохаш. Ашжюсь «Доадаь цIий». 11.20 — Бт. Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои эрсий халкъий инструментий академически оркестра концерт. Дирижер ва РСФСР заслуженни артист Некрасов. 12.10 — Бт. «Поэзия». Фет. 12.35 — Бт. Музыкальни келендарь. Прокофьев ваь 85 шу дизарга. 13.05 — Бт. Унахцlено. 13.35 — Бт. «Ударницы» яхача кондитерски фабрикан «Рот-Фронт» яхача комбинатеи болхлошта дола концерт. 14.05 — Литературни произведенеш экрана тIа яхар. «Гамлет» яха художественни фильм. 1-гIа сери. 15.30 — Бт. Мультфильмай программа. 15.55 — Бт. Нагахь санна хьона артеке доттагI кораваь вале яха телевизионни документальни фильм. 16.45 — Искусства мастерий концерт. 18.00 — Кердадараш. 18.25 — Бт. БIарга гуш дар — теша хала дар. 19.25 — Бт. «БIаьсти Испане» яхача телевизионни документальни фильма-премьера. ДIадолалуш дош оал йоазонхочо Симонова. 20.05 — Бт. Вай лоалахой. Скороходов. Диспетчер ладувгIаш ва 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30— Бт. СССР-а Доккхача театра балета солистка РСФСР-а халкъа артистка Бессмертновас халхараш ду. 22.05 — Бт. Спортивни программа. 1. Хоккеях йола Дунен чемпионат, ФРГ-а сборни — Финлянде сборни. Польшера передача. 2. Езача атлетиках йола Европа чемпионат. Берлинера передача. 3. Хоккеях йола дунен чемпионат, Швеце сборни — США сборни. Польшера трансляци. Перерывах кердадараш.

II-ПРОГРАММА

16.00—«Литовски квартет» яха телефильм. 16.30 — Документальни фильм. 16.50 — «Великъажара 30 минут» яха телепередача. 17.20 — «Кхы цхьаккха а» яха художественни фильм. 18.35 — «Баьхаб-хиннаб» яха телефильм. 19.15 — Харжархошта дола концерт.

11 апрель
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Iуйрийнара гимнастика. 9.30 — Бт. Гургул бетта сахьат. 10.00 — Советски Союза гIулакх деш ва. 11.00 — Бт. Изобретательни искусстваи архитектураи даькъе ленински совгIат лахар. 11.20 — Маьхка фе духьалара оборона бIун Дида тахан. Мехка оборона Фе духьаларча бIун керттерча командующе Советски Союза Маршала Батицке выступлени. 11.35 — Бт. Мехка Фе духьаларча оборона БIун Денна хетадаь концерт. Советски Эскара Центральни Академически театрера передача. 12.30 — Юртара сахьат. 13.30 — Бт. Музыкальни киоск. 14.00 — Литературни произведенеш экрана тIа яхар. «Гамлет» яха художественни фильм. 2-гIа сери. 15.15 — Книжкай тика. 16.00 — Бт. Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.30 — Бт. Тха цIагIа яха музыкальни программа. 17.00 — Бт. Кинонижъбархой клуб. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бт. Танакий фильм-спектакль. 18.45 — Бт. Доазол дехьарча хьаьший бIаьргишца Советский Союз 19.00 — Бт. Хоккеях йола дунен чемпионат СССР-а сборни — Финлянди сборни. Польшера трансляци. Перерывах езача атлетиках йола Европа чемпионат. Берлинера передача. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45— Бт. Концерт. Программана юкъе да Чехословацки артисташа дIаоала советски иллеш. 22.30 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Чехословаке сборни — Швеце сборни. Польшера трансляци. Перерывах 1. Езача атлетиках йола дунен чемпионат. Берлинера передача. 2. Кердадараш.

II-ПРОГРАММА

15.15 — «Къона ленинхо» яха пионераштеи дешархоштеи дола тележурнал. 15.45 — «ТIеххьара минута тIаккхаччалца» яха художественни фильм. 17.20 — Социалистически котало яьккхараштa дола концерт. 17.50 — «Гизга маза» яха документальни фильм.

РАДИО

10 апрель

6.30 — «Юртара вахар». Шура йоаккхилга лакхдергда вай «Лермонтовский» совхозера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25—«Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 11.15 — Избирателашта дола концерт. 14.40 — «Агиштински легенда» яха Минтика очерк (эрсий меттала). 15.05 — Чечингстройтранс яхача объединене социалистически яхьа хьалхалаттараштa дола концерт (эрсий меттала). 15.40 — Коммунисташкара масал хьаэца. Бригадир Беков (гIалгIай меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Ашарий дунентIа гIолла никъ бар яхача циклацара передача (нохчий меттала).

11 апрель

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35— Ашараш. 8.25 — Шоана дукхаеза ашараш. 12.10 — Социалистически яхье хьалхалаттараш. «Дай-мехка наькъашка гIолла» яха очерк (нохчий меттала) 15.15 — «ЦIе сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — Наькъаш дехкача а тIаьш техкача а управленера передача (эрсий меттала). 16.00 — Лакхара совгIат деннар яха Курскиева очерк (гIалгIай меттала). 16.10 — КIирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.30— Школьни глобус яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Халкъа судахой выборашта хетаяь сенцвыпуск (эрсий, нохчий, гIалгIай, меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи кIезиг - дукха морхаш а йолаш, Iуйрийна республика къилбаседехьарча районашка цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш бе-беча оагIорахьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 16—21, Грозне 18—20 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи ломмеи кIезиг - дукха морхаш а йолаш, республика къилбаседехьарча районашка дохк а доаллаш, къулба - малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 2—7 деношка 19—24 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ПАРГIАТОН ДОТТАГIИЙИ МОАСТАГIИЙИ

Коломборча АПН корреспондента Я. Воскобойниковна ше интервью луш Шри Ланка Республика машара Совета Генеральни секретара А. Арияванпе аьлар:

— Ший паргIатон кортамукъалеи бахьан долаш лоаттабаьча къовсаме котало яккха ангольски халкъа вIаштIехьдаьннад цо массе метте цхьатарра турпалал гойтарахи социалистически мехкаша доккха новкъостал дарахи. Анголе хиннача хIамаша тешал ду паргIато еза низаш тIа-тIа дукхагIа чIоагIлуш хилара: Вьетнаме ше лелаяь тактика цига йолае лоархIаяьяц империализм.

Анголе кортамукъален кхо болам хинна хиларах халкъаш тешаде гIийотар империалисташ: МПЛА, ФНЛА, УНИТА. Уж хабараш харц хилар бокъонца дог тешадеш хьахьоккха событеш дегIаахаро. ЦРУ-нарча бувзамашеи къулбехьенафрикански расисташеи, африкански халкъий даьрагIа болча моастагIашца баьча бартон ФНЛА-и УНИТА-и юхь бокъонца ше ма-ярра хьагучаьккхаэ. Цу цхьан ханна гучадаьлар ангольски событешка Китая лаьца сий доаца эсала дакъа а. Дуккхача мехкашка, хIанз реакцеца барта а ухаш шоай гIулакхаш чакхдоах хIанзарча китайски кулгалхоша. ХIанз массанена а хоьш да, масала, Чилийски тIемафашистски хунтацара цар хьоашал.

Советски Союзо массаза а новкъостал да а даьд, да а ду шоай къаман кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттабеча халкъашта. Дукха йоацаш Москве хиннача КПСС XXV съездо хьахьеккар халкъаша лоаттабеча кортамукъален къовсаме Советски Союзо тIа-тIа доккхагIа доаца дакъа. КПСС ЦК Отчетни доклада тIа Леонид Ильич Брежнева шIаькха а бакъдир паргIато бахьан долаш къовсам лоаттабеча деррига халкъашта, прогресса, демократе, къаман кортамукъален деррига низашта дIахо а гIо-новкъостал де лаьрхIа Советски Союз хилар. Индийски океана район тIема базаш Iоехка район иа хилийтар духьа дуккхача мехкашка еш йолча выступленешта тIехьа я Советски Союз аьнна КПСС ЦК Генеральни секретара яь заявлени къоабалъю Азерча паргIато езача дуккхача низаша.

Шаьхха юха а Ангола айса хьоахаеш, дагадохийта безам ба са НРА Намибеца — ООН решенеш телха а еш къулбехьенафрикански администраци хIанз а доал деш йолча мехкана доазув долаш хилар. Iаьржа цIока долаш бола миллионаш нах лоалла лоаттабеча къулбехьенафрикански режима низашца къовсам лоаттабеча ангольски халкъо доаха толамаш дог увзоттадеш бола хьокхам ба Намибе халкъа. Ангольски патриоташа шоай са ца кходеш лоаттабу къовсам ништа дог увзоттадеш бола хьокхам ба Зимбабье халкъа а.

(АПН).

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

10 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 10.00. «Советски суд — дунен тIа эггара демократичнегIа дар» яхача книжкайи журналийи выставкера беседа. 12.30. «Даьхен бIухой» яха тематически кинош гойтар. «А зори здесь тихие» яха художественни фильм. 18.00. «Знанеш — халкъа» яха кинолекторий. «Советски суди кхетам телара цун лоархIами» яха лекци. 18.30. Iилма - популярни фильмаш хьокхар. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Лохк «Интер» яхака вокально - инструментальни ансамбло. 19.15. Болх бу фильмаш шоллагIа хьокхача кинотеатро.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Говза кулгаш» яха выставка. 12.00. Спортивни яхьаш. 17.00. «Дукха еза ашараш» яхача эстрадни ансамбла концерт. 18.00. «Тха кIира» яха радножурнал. «Кхоана халкъа судахой хоржа ди да».

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.30. Юридически темах йола хаттарийи жопийи сайре.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 17.00. Харжархошта болх беш я «Орбита» яха кинолекторий. «Закона ха тIа» яха документальни фильм. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 15.00. К. Симонова творчества хетаяь беседа.

Малх еча комбината клуб. 16.00. «Советски судебни система» яха беседа. 19.00. Кинофильмаш.

11 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 8.00. «Къамаьл ду Москвас» яха радиотрансляци. Патриотически эстрадни ашараш. 9.30. Болх бу берашеи кхелетараштеи долча «Заманхо» яхача кинотеатро. 12.00. «Советски правосуди» яхача книжкайи журналийи выставкера беседа. 14.00. «Космонавтика ди» — беседа. 16.00. Харжархошта лаьрхIа «Нефтяник» яхача эстрадни оркестра концерт. 18.30. Болх бу «Глобус» яхача кинолекторе. «Советски суд — халкъа суд» — тематически кинош хьокхар.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Даьхен сийле» яха духовой оркестра концерт. 11.00. Берий художественни самодеятельноста концерт. 12.00. Нохч - ГIалгIайчен пачхьалкхен филармоне «Советски илли» яха концерт. 14.00. Документальни фильмаш хьокхар.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный· Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30· корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30, корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издательства Маяковского, 92. Типография изд-ва типографи, Маяковске, 92. «Грозненский рабочий». Заказ № 2620.